Kaina 10 Pf.

KARYS

Nr. 44 (1206) Vilnius, 1943 m. spalio 30 d.

LIETUVIŲ KARIŲ SAVAITRAŠTIS

Eina nuo 1919 m.

LEIDŽIA LIETUVOS SAVISAUGOS DALIŲ STALAS; Vyr. redaktorius *kpt. Simas Urbonas;* Redakcijos ir administracijos adresas: Vilnius, Jėzuitų g-vė Nr. 3; elefonas per Vilniaus kariška: Vyr. redaktoriaus — 22. Redakcijos ir administracijos — 24. Spauda: Kauen-Wilnaer Verlags — und Druckerei G. m. b. H- Wilna, St. Annenstr. 3, Ruf 15-66.

VĖLINĖS

Jau nuo gilios senovės lietuvis gerbė savo mirusiuosius ir jų atminimą atitinkamai puoselėjo. Keitėsi laikai, keitėsi ir papročiai, bet pagarba mirusiems negeso. Mirusiųjų miestai — kapinės gaubėsi gyvųjų meile ir rūpestingumu. Dygo besistiebią į dangų lietuviškieji kryžiai, žydėjo gėlės ir svyruojantieji medžiai savo pavėsiu, lyg mirusiųjų sargai, saugodavo kapų rimtį ir paslaptį. Lietuvis į kapų žemę, į mirusiųjų pasaulį, įdėdavo savo širdį, savo liaudies meną.

Negana, kada kokiam artimajam pasitraukus iš gyvųjų eilių, sugausdavo bažnyčios bokšte graudūs varpų aidai, liūdesio giesmės nusklisdavo tėviškės laukais, sužibėdavo žvakės ir graudi ašara nuriedėdavo per skruostus. Tai momento vienkartinis reiškinys dar prie atviros duobės, prie ką tik palūžusios gyvybės. Mirusiems atminti, nuolat pagarbą jiems išlaikyti reikalinga ko nors pastovesnio, amžinesnio, kas artimiau ir platesniu mastu sujungtų gyvuosius su mirusiais. Ir toji jungtis yra Vėlinių diena, kada ir pati gamta, byrant medžių lapams, primena niūrią mirtį, prabėgusį vasaros grožį ir gęstančius saulės spindulius.

Vėlinių vakarą susikaupiame ties savo artimųjų kapais, atminimu pagyvename su jais, nulenkiame galvas ir tyliai pareiškiame jiems savo meilę. Tačiau greta artimųjų kapų tą vakarą mus patraukia ir kiti kapai mažais cementiniais ir laikinais mediniais kryželiais, kokių šiandien nemaža Lietuvos kapinėse. Tai Nepriklausomybės kovų ir dabartinio karo pilkųjų karžygių karių ir mūsų partizanų kapai.

Ties tais kapais mus apima kitokios nuotaikos, virš jų kyla kitokia dvasia — sparnuota, besiveržianti į ateities erdves, gyva ir ryžtinga. Čia juodoji mirtis nublanksta, čia iš kapų kyla gyvas Tėvynės žodis, čia kiekviename kryželyje, tarp kuklaus įrašo, įskaitai tų karžygių šventąjį testamentą: — kada Tėvynė pavojuje, dėl jos nesigailėti nieko — net ir savo gyvybės. Tik per aukas perkama jos laisvė ir laimė. Kas nebijo mirti, tas amžinai gyvens. Todėl nenuostabu, kad prie žuvusiųjų kapų mes pajuntame didesnę meilę ir pagarbą kovojantiems ir kovoj sudėjusiems savo gyvybės auką. Juk jie dėl savo šalies gyvybės žuvo, kad tauta gyventų.

Lietuvos kariuomenėje ir visuomenėje buvo įsigyvenusi graži tradicija kasmet Vėlinių vakarą pagerbti savo žuvusius bei mirusius karius. Ypač ši tradicija reikšmingiausia šiandien, kada kovos pareikalauja naujų aukų ir dygsta nauji kapai, liudiją, kad lietuvių tauta yra kovojanti ir siekianti naujos aušros. Šį Vėlinių vakarą prie Nepriklausomybės ir dabartinio karo savo žuvusiųjų kapų prisiminsime ne tik čia, Tėvynėje, žuvusius, bet ir tuos, kurių kapai toli po Rytų erdves išmėtyti, kurių nepapuoš nei sesės padėta gėlė, nei tautiečio nuoširdi ranka neuždegs ant kapo žvakutės. Bet mintimis ir lietuviška širdimi juos aplankysime, pagerbsime, nulenkdami maldoje galvas čia pat prie nedidelių kryželių. Prie kapų aidinti giesmė ir himnas mūsų širdis nuneš prie kiekvieno žuvusiojo kapo Tėvynėje ir ten toli Rytuose. Pasiekš ir užmirštus kapus, praeities ir dabarties karžygius.

Mirusieji dėl Tėvynės užsitarnauja mūsų meilės ir pagarbos, o jų kapai atitinkamo dėmesio ir globos.

St. Širvys

Vėlinių vakarą
(Povilo Valskio piešinys)

Nepaprastai kietos kautynės Rytuose

Tarp Azovo jūros ir Zaporožės spalio 21 d. priešas po smarkios parengiamosios ugnies vėl pradėjo pulti. Spalio 22 d. po nepaprastai kietų grumtynių pasiekta didelis gynybos laimėjimas. Nauji smarkūs sovietų mėginimai pralaužti toje vietoje frontą spalio 23 d. sugniuždyti per sunkias kautynes.

Naktį į spalio 22 dieną mūsų daliniai po ištisas dienas trukusių gatvių kovų Melitopolyje pasitraukė į pozicijas vakarinėje miesto pakraščio dalyje.

Priešas iš ruožo, esančio į šiaurę nuo Zaporožės, ir iš pralaužtosios vietos į pietryčius nuo Kremenčugo tuo pačiu laiku pradėjo stipriomis pajėgomis didįjį puolimą. Nors jam ir pasisekė įvairiuose ruožuose laimėti teritorijos, tačiau mūsų daliniams pavyko per kietas kautynes projektuojamąjį fronto prasilaužimą sulaikyti. Įsilaužimo srityje į pietryčius nuo Kremenčugo pamainomis vyko stiprūs priešo puolimai prieš mūsų išlyginamąjį frontą ir savi priešpuoliai.

Į pietus nuo Melitopolio ir į pietryčius nuo Zaporožės spalio 24 d. kelios sovietų divizijos, puolusios siauru frontu, atmuštos, padarant joms didelių nuostolių. Išlyginti paskiri prasilaužimai. Abipus Dniepropetrovsko, prisidengiant tiršta migla, priešo pajėgoms pavyko pastatyti prietiltį ant vakarinio Dniepro kranto.

Sovietai sustiprino pastangas pralaužti Krivoj Rog. Tebevyksta sunkios gynimosi kovos.

Spalio 25 d. Rytų fronto pietuose kovos ypatingai pasmarkėjo Melitopolio ruože ir į pietryčius nuo Zaporožės. Per atkaklias kautynes sustabdyti nauji priešo puolimai ir užsklęsti kai kurie įsiveržimai.

Sunkios kovos toliau vyko ir Dniepro lanke. Mūsų daliniai, sunaikinę svarbius kariniu požiūriu objektus, evakuavo Dniepropetrovsko miestą. Sovietai įvedė naujas pajėgas pulti Krivoj Rogą. Į šiaurę nuo miesto ir spalio 25 d. toliau be pertraukos vyko jau kelias dienas trunkančios kovos. Vienu iš šiaurės vakarų priešo sparno link vykdytu savu šarvuočių junginių priešpuoliu prasiveržta ligi bolševikų parengties pozicijų ir tuo būdu esminiai atpalaiduoti ties Krivoj Rog kovoją vokiečių daliniai.

Ginklų bendradarbiavimas kautynėse PK. — nuotr. Karo koresp. Koch — Thann (Wb)

Įsilaužimo vietoje į pietryčius nuo Kremenčugo karo aviacija pakartotinais smarkiais stambių kovos lėktuvų junginių puolimais stipriai paralyžavo sovietų puolamųjų junginių smogiamąją pajėgą ir dalinių judėjimą. Šiame ruože pėstininkų ir šarvuočių puolimai, pašalinus laikino pobūdžio prasilaužimus, per kietas kautynes atmušti.

Per priešpuolį priešo pajėgos, nepaisant kieto pasipriešinimo, atstumtos toli atgal.

Mūsų puolamųjų dalinių patys priešakiniai smaigaliai įsiskverbė net į žygiuojančias priešo kolonas ir jo užimtąsias vietoves, padarydami priešui skaudžių nuostolių.

Fronte tarp Kijevo ir Černigovo priešas tebevykdė toliau savo smarkius, kiekvieną kartą su daugeliu divizijų mėginimus pralaužti frontą. Į šiaurę nuo Kijevo visi mėginimai sugniuždyti su kruvinais nuostoliais. Savu puolimo žygiu buvo pasiektas svarbus upės ruožas, kuris buvo nuo priešo apvalytas.

Į šiaurės vakarus nuo Černigovo vokiečių kariuomenė per atkaklias kovas sustabdė vis pasikartojančius sovietų puolimus su tikslu prasilaužti.

Priešas į vakarus nuo Smolensko nuo spalio 21 d. nepaprastai smarkios artilerijos paruošiamosios ugnies abiem autostrados pusėmis mėgino toliau pralaužti frontą.

Per tučtuojau pradėtus vokiečių priešpuolius prieš daugelį priešo įsilaužimų į mūsų frontą, nepaisant smarkiausio priešo pasipriešinimo, vėl atgauta dalis prarastosios teritorijos.

Ir spalio 24 d. į vakarus nuo Smolensko prieita prie kietų kovų. Stiprus sovietų prasiveržimo puolimas nuėjo niekais atkakliai priešinantis mūsų daliniams, kurie priešpuoliu atsiėmė laikinai prarastas sritis ir sunaikino vieną priešo silpnesnę pajėgų grupę.

Į vakarus nuo Kričevo spalio 25 d. bolševikai plačiu frontu pradėjo pulti su daugeliu šaulių divizijų. Smarkiais priešpuoliais likviduotos įsiveržimo vietos ir priešo puolantieji junginiai nublokšti į jų išeities pozicijas.

Sovietų mėginimas išsilaipinti, kuris buvo vykdomas su silpnomis jėgomis rytiniame Krimo krante, sugniužo.

Iš likusio Rytų fronto pranešama apie nesėkmingus priešo mėginimus persikelti per Volchovo upę ir Nevą ir apie sėkmingą savą puolimą į pietvakarius nuo Velikije Luki.

Per spalio 21 ir 22 d. d. Rytų fronte numušta 218 sovietų šarvuočių.

Spalio 23 ir 24 d. d. — 282.

Spalio 20 ir 21 d. d. per oro kautynes ir priešlėktuvinės artilerijos šūviais buvo sunaikinta 190 sovietų lėktuvų, žuvus šešiems saviesiems.

Aviacija, drauge su rumunų aviacijos junginiais, žymiai atpalaidavusi sunkias gynimosį kovas vykdančius dalinius, ypatingai Rytų fronto pietuose, nuo spalio 22 ligi 25 d. numušė 188 sovietų lėktuvus. Per tą patį laiką netekta 14 savų lėktuvų.

Pietų Italijos fronto vakariniame ir viduriniame ruože tik spalio 23 d. po smarkios artilerijos paruošiamosios ugnies priešas vykdė daugybę šarvuočių remiamų pasistūmėjimų, tačiau jie sugniužo jau sutelktoje ugnyje daugiausia prieš mūsų priešakinių kautynių dalinių pozicijas arba per pačius priešpuolius.

Naktį į spalio 22 d. rytinėje Viduržemio jūros srityje vokiečių aviacija paskandino vieną priešo naikintoją ir pataikę bombomis sužalojo antrą.

Vokiečių greitlaiviai naktį į spalio 25 d. prasiveržė ligi Anglijos rytinių krantų ir susikovė su pranašesniu britų naikintojų, artilerijos greitlaivių ir sargybinių laivų junginiu. Paskandintas vienas britų sargybinis laivas ir sužalota keletas priešo artilerijos greitlaivių. Žuvo du savi greitlaiviai. Jų įgulos didesne dalimi išgelbėtos.

Rytinėje Viduržemio jūros dalyje vokiečių kareiviams, laikinai patekusiems į karo nelaisvę, pasisekė išsivaduoti. Gavę daugiau paramos ir remiami karo aviacijos, jie užėmė Dodekanezų salyne priešo turėtą Levithos salą. Be to, karo aviacijos junginiai, sustiprinti sausumos kariuomenės dalių, spalio 22 dieną taip pat išsikėlė ir britų bei Badoglio dalinių užimtoje Stampalijos saloje. Jie užgniaužė priešo pasipriešinimą ir užėmė patys salą. Paimta belaisvių ir karo grobio.

Naktį į spalio 23 dieną Kanale įvyko kautynės tarp mūsų torpedinių laivų ir gausingesnio britų kreiserių junginio.

Čia vokiečių pajėgos pasiekė visišką laimėjimą.

Jos paskandino vieną britų kreiserį, be to, torpedavo du naikintojus. Tuo tarpu patys nepatyrė jokių nuostolių.

Britų bombonešių junginiai naktį į spalio 23 d. įskrido į vakarinę ir pietinę Vokietijos dalį, įvykdydami ypač smarkų teroriní Kaselio miesto puolimą, kur gyvenamuose kvartaluose padaryta žalos. Yra nuostolių ir tarp gyventojų. Oro gynybos pajėgos sunaikino 48 sunkiuosius bombonešius.

Vokiečių kovos lėktuvai bombardavo taikinius Londono miesto srityje.

Lietuviškas dalinys išvyksta į naują vietovę
(J. ltn. Vizgirdos nuotr.)

Baisus sovietų teroras

BERLIN. Nevelio ruože bolševikai atsiimtosiose srityse vykdo masines žudynes. Iš Nevelio pabėgęs 52 metų amžiaus Vasilijus Kuruzevas pranešė, kad specialiosios NKVD komandos ten visai atvirai likviduoja nesuskaitomą daugybę vyrų. Jų vienintelis nusikaltimas esąs tas, kad jie dirbo vokiečių administruojami.

BERNAS. Kaip iš Ankaros pranešama, sovietų atsiimtose srityse siaučia baisus teroras. NKVD komisijos vykdo masinius suėminėjimus, ir po paviršutiniškos kvotos žmonės gausiai nuteisiami mirti. Smolensko gyventojai, sužinoję apie sovietų artėjimą, buvo apimti panikos. Nedidelis skaičius pasilikusių gyventojų NKVD komisarų buvo sutelkti didelėje aikštėje, vyrai buvo atskirti nuo moterų ir kas penktas žmogus buvo nuteistas sušaudyti. Mirties sprendimai buvo įvykdyti už miesto prie kapinių. Likusieji vyrai buvo mobilizuoti, o moterys buvo sutelktos šalinti apylinkėse esančių vokiečių minų. Ten per dvi dienas žuvo daugiau kaip 200 moterų.

TRUMPA 29-jo Šaulių Teritorinio Korpo lietuviškųjų dalių iš raudonosios armijos atsipalaidavimo APŽVALGA

(TĘSINYS)

VILNIAUS PĖSTININKŲ MOKYKLA

Vilniaus Pėstininkų (Karo) Mokykla neįėjo į 29-jo šaulių teritorinio korpo sudėtį. Tačiau, kadangi žymi karininkų ir kursantų dalis joje buvo tikri lietuviai — trumpai apie Vilniaus pėstininkų mokyklos veiksmus karui prasidėjus.

Mokyklą karas užklupo stovyklaujančią Švenčionėlių poligone. Birželio mėn. 22 d. pačio Timošenkos įsakymu mokyklos viršininkas garsusis Sokurov'as pradėjo įvykdyti rusų ir lietuvių kursantų batalionų sumaišymą, kuris, esą daromas dėl „didelio pasitikėjimo" lietuviais ir kad nesą reikalo laikyti atskirus lietuvių ir rusų batalionus. Karininkų lietuvių maišymo operacija nelietė. Tuo būdu pirmąją karo dieną buvo įvykdytas didžiausias organizacinis chaosas. Nei valdiniai nei viršininkai negalėjo susigaudyti.

Tuoj po mitingo mokykla pradėjo vykdyti gautą įsakymą: „Grįžti į Vilnių ir saugoti aerodromą nuo vokiečių desantų". Mokyklos branduolys — du batalionai pamainomis buvo sunkvežimiais išvežti į Vilnių. Birželio 23 d. pietų meto valandomis abu Mokyklos batalionai buvo susitelkę Vilniaus miesto pietų vakarų dalyje tolimesniam uždaviniui.

Tuo tarpu Švenčionėlių stovyklos apsaugai buvo palikta apie būrį kursantų, pusė politrukų kuopos, mokyklos artilerijos baterija ir ūkio kuopos kareivių. Mokyklos gurguolė birželio mėn. 22 d. pavakare žygio tvarka išvyko į Vilnių. Vieno mūsų karininko vadovaujama, žygiuodama nuošalesniais keliais, gurguolės vora birželio 24 d. laimingai pasiekė vokiečių jau užimtą Vilnių. Tuo būdu ši Mokyklos dalis laimingiausiai atsipalaidavo iš visų grupių: 25 vežimai, su 60 arklių, 37 kareiviais ir visu vežamu turtu atvyko į Vilnių.

Sunkiausiai buvo Mokyklos branduoliui — batalionams, kurie išsidėstė į pietų vakarus nuo Vilniaus miesto, turėdami uždavinį ginti aerodromą ir miestą nuo oro desantų.

Birželio 23 d. popietinėmis valandomis Mokykla gavo įsakymą trauktis. Batalionai paskubomis susirinko ant plento, kryptimi į Ašmeną. Tuo tarpu kažkoks NKVD generolas įsakė mokyklai palikti vietoje ir gintis. Mokyklos v-kas Sokurov'as nenorėjo su tuo sutikti ir pradėjo aiškintis. Tuo tarpu pasirodę keli vokiečių lėktuvai sukėlė paniką. Batalionai išsibėgiojo į visas puses. Tuo pasinaudodami, kai kurie lietuviai karininkai ir kursantai atsipalaidavo, o po kiek laiko susirinko senose mokyklos patalpose Antakalnyje.

Lėktuvų išsklaidyti mokyklos batalionai gynimosi uždavinio jau nevykdė ir pradėjo netvarkingai trauktis Ašmenos kryptimi: kas pėsčias, kas važiuoti, be aprūpinimo, be gurguolės. Naktį į birželio 24 d. mokykla nakvojo miške prie Medininkų. Postovio metu daug kursantų lietuvių pabėgo. Birželio 24 d. iš pat ryto batalionai traukėsi toliau. Pražygiavus Ašmeną, mokykla viename miške sustojo poilsiui. Patikrinus sudėtį paaiškėjo, kad per pirmąją žygio dieną Vilniaus Pėstininkų Mokykla netekusi beveik pusės savo žmonių.

Toliau Mokykla traukėsi Molodečno kryptimi. Kiekvienas lietuvis kursantas buvo sekamas 2—3 rusų kursantų. Suformuotas ypatingas būrys bendram visų sekimui ir sušaudymams vykdyti. Birželio 24 d. vidurdienį buvo demonstratyviai sušaudytas lietuvis kursantas, Cijunėlis. Traukimosi metu sušaudytas j. lt. Levinas. Birželio 24 d. vakare mokykla Zaskevičių rajone buvo sustabdyta ir gavo įsakymą: „Prie Molodečno, žūt būt, sulaikyti vokiečių puolimą'. Birželio 25 d. rytą puolą vokiečių tankai mokyklą apėjo iš pietų-rytų, prispausdami ją prie pelkyno. Išblaškyti mokyklos daliniai pasitraukė Vileikos kryptimi. Molodečnas jau buvo vokiečių rankose. Naktį iš birželio 25 į 26 d. mokyklos viršininkas Sokurov'as sugalvojo pulti Molodečną, tačiau paklydo pelkėtoje vietovėje ir nuo puolimo atsisakęs pasitraukė Liepelio kryptimi. Dalis įtartinų lietuvių buvo nuginkluoti ir išvaryti į Rusiją ir prijungti prie 179 š. divizijos likučių.

Pasiekus Liepelį, mokykla susijungė su bolševikų artilerininkų mokykla, buvo kiek aprūpinta maistu bei apranga ir įsitvirtino gintis. Apie liepos 5 ar 6 d. Liepelį puolė vokiečiai, aviacijos remiami. Kautynėse žuvo daug kursantų. Išsigelbėjo tik atskiri vyrai, Mokyklos komisaras buvo sužeistas, o v-kas pabėgo. Nuo šio momento Vilniaus Pėstininkų Mokykla, kaip atskiras vienetas, daugiau nebeegzistavo.

***

Vilniaus Pėstininkų Mokyklos Švenčionėlių stovyklos apsaugos grupė birželio 24 d. gavo įsakymą žygiuoti Švenčionių kryptimi ir prisijungti prie besitraukiančios 179 šaulių divizijos. Gen. štabo kpt. Puknys drauge su vienu būrio vadu mūsų karininku nusprendžia į Rusiją nesitraukti ir žūt būt, atsipalaiduoti. Vietoje žygiuoti į rytus, kuopos likučiai, vaizduodami šoninę saugą, patraukė į šiaurę. Pasiekę artimiausį mišką, susitvarkę ir su apsauga žygiavo toliau. Tik atsitolinus nuo stovyklos apie 5 km, kpt. Puknys sustabdė savo dalinį ir pasakė kalbą, paaiškindamas žygiavimo tikslą ir įsakydamas padėti ginklus visiems tiems, kuriems nepakeliui su atsipalaidavusiais tikraisiais lietuviais. Atskyrus nuo patikimųjų lietuvių būrelio kursantus rusus, politrukų mokyklos mokinius ir žydus, kpt. Puknys su likusiais žmonėmis pasiryžo, žūt būt, prasimušti tolyn ir susijungti su lietuvių partizanais, o susidūrus su bolševikais — kautis iki paskutinio šovinio.

Sunkiu žygiu per miškus ir pelkes pasiekęs Paluknių kaimą (apie 7 km nuo Labanoro miestelio), būrys susitiko su pirmaisiais partizanais. Iš karto buvo nuspręsta pulti Labanoro miestelį, kuriame dar viešpatavo žydai ir vietos bolševikai. Tačiau, padarius žvalgybą, šio žygio buvo atsisakyta, nes paaiškėjo, kad vieškeliu Molėtai — Labanoras — Kaltinėnai traukėsi stambios bolševikų jėgos. Tada nuspręsta padaryti pasalas prie miestelio tarp Labanoro ir Balčio ežerų, tikslu užgrobti daugiau ginklų partizanams apginkluoti.

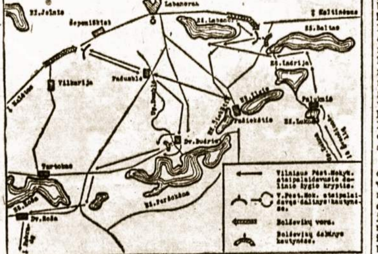

Gen. št. kpt. Puknio dalinio žygių schema

Birželio 25 d. apie 18 val., rengiantis numatytam uždaviniui, gen. št. kpt. Puknys netikėtai susidūrė su rusų dalinėliu. Davęs ženklą saviškiams pasirengti, pats priėjo prie rusų būrelio ir pradėjo kalbėtis, o po valandėlės sušuko: „rankas aukštyn!" Tada vienas rusų karininkų šovė kpt. Pukniui į galvą, ir prasidėjo smarkus abipusis šaudymas. Tolimesnį vadovavimą perėmė buvęs būrio vadas. Didesniam bolševikų daliniui pradėjus supti mūsiškius, buvo įsakyta pasitraukti į mišką. Po kokios valandos būrio vadas su keleta žmonių grįžo į kautynių vietą. kur rado negyvą gen. št. kpt. Puknį ir kursantą Girčių. Aplinkui gulėjo visa eilė bolševikų lavonų. 3 karin. 2 politr. ir apie 10 raudonarmiečių. Tuo metu pastebėję bolševikai pradėjo vėl mūsiškius smarkiai apšaudyti, neleisdami išnešti žuvusiųjų. Kada vakare susirinko visi žmonės, paaiškėjo, kad be dviejų žuvusiųjų, dar du kursantai buvo sužeisti.

Netrukus mokyklos kursantų būrys susijungė su kaimynystėje susitelkusiais atsipalaidavusių lietuvių būreliais iš Pažeimenės poligono. Birželio 26 d. buvo išnešti žuvusiųjų kpt. Puknio ir kursanto Griciaus lavonai ir su vietos gyventojais iškilmingai palaidoti Aukštasalos kaime, netoli žuvimo vietos. Likusieji lietuviai karininkai su savo dalinių likučiais ir vietos partizanais dar kurį laiką veikė Labanoro, Ruošos dvaro, Joniškio rajone, susidurdami su bėgančiais sovietų daliniais ir bendradarbiaudami su mūsų kaimų ir miestelių partizanais, visuomet turėdami prieš akis gyvą energingo, drąsaus žuvusiojo gen. št. kpt. Puknio pavyzdį.

***

Mokyklos patalpų apsaugos būriai Vilniuje, Antakalnyje, birželio 23 d. popietinėmis valandomis, prasidėjus lietuvių karių susišaudymui su bėgančiais sovietais, taip pat gavo įsakymą trauktis Ašmenos kryptimi. Tačiau tą įsakymą vežęs rusų leitenantas buvo nukautas, ir mokyklos sargybos paliko vietoje. Vakare, temstant, kursantai lietuviai iš mokyklos patalpų perbėgo į zoologijos sodą, atsipalaiduodami nuo rusiškojo apsaugos dalinio. Susišaudymo su bolševikais metu žuvo 3 kursantai. Nakties metu iš mokyklos patalpų pasišalino ir buvusieji sovietų kariai.

Birželio 24 d. rytą, vokiečių kariuomenei užėmus Vilnių, visi atsipalaidavusieji kariai pradėjo rinktis mokyklon ir organizuoti patalpų ir esamo turto apsaugą. Birželio 25 d. rinkosi vis daugiau atsipalaidavusių lietuvių kursantų. Karo Mokyklai vadovauti buvo paskirtas viršininkas. Pati mokykla, kaip atskira dalis, įjungta bendrojon Vilniaus lietuvių kariuomenės dalių įgulon.

LIETUVIŲ KARIUOMENĖS ĮGULA VILNIUJE

Jau birželio 24 d. Vilniuje pradėjusi kurtis, mūsų kariuomenės įgula kasdien gausėjo ir tvarkėsi tolyn, glaudžiai bendradarbiaudama su vokiečių lauko komendantūra. Kiekvieną dieną iš įvairių vietų grįžo nemaža mūsų karių, įvairiais būdais atsipalaidavusių iš besitraukiančios raudonosios armijos eilių. Pirmąjį sekmadienį nuo karo pradžios, birželio 29 d., Vilniaus Katedron į iškilmingas pamaldas, orkestrų lydimi, atžygiavo keli tūkstančiai mūsų karių. Lietuviška karinė daina vėl laisvai suskambėjo Vilniaus gatvėse, giliai jaudindama kiekvieną bolševikinio teroro išvengusį lietuvį. Tradicinė malda ir Tautos Himnas tą sekmadienį galingai gaudė puikiosios Vilniaus Katedros skliautuose.

Naujai susikūrusios lietuviškųjų dalių įgulos gyvenimas ir darbas virte virė. Didžiulė sargybų tarnyba pačiame Vilniaus mieste ir jo apylinkėse, sovietų belaisvių lydėjimo tarnyba, o taip pat kraustymasis į naujai užimamas patalpas ir nesibaigiąs tvarkymasis — buvo būdingiausi lietuvių įgulos dalių darbai pirmomis dienomis, savaitėmis. Netrukus iš visų buvusio 29 teritorinio korpo dalių likučių buvo suformuoti keli apsaugos pulkai. Taigi, vėl nauji persitvarkymo ir kraustymosi darbai.

Be kasdieninės tarnybos ir įvairių darbų įguloje, mūsų karių daliniai vokiečių vadovybės nurodymu darydavo mažesnes ir didesnes ekspedicijas į miesto apylinkes ar Vilniaus sritį, kur pasireikšdavo žymesni besislapstančių bolševikų dalinių veiksmai. Savo uždavinius mūsų kariai atlikdavo drąsiai ir sąžiningai. Apskritai, iš raudonosios armijos išsilaisvinusių mūsų karių noras veikti prieš bolševikus buvo gaivališkas ir didelis. Nežiūrint kasdieninių įgulos darbų ir pareigų, mūsų kariai kantriai laukė toliau, tikėdamiesi būsią kaip bendra ginkluota pajėga panaudoti kovai prieš raudonąją armiją.

Birželio 26 d. vakare iš Vilniaus įgulos buvo išsiųsta Pabradės kryptimi apie 200 karių rinktinė, pagelbėti tariamai Pabradės rajone bolševikų apsuptiems ir besiginantiems lietuvių daliniams. Dalinys išvažiavo autobusais ir buvo ginkluotas tiktai šautuvais, lengvaisiais ir sunkiaisiais kulkosvaidžiais. Pravažiavus Nemenčinę, mūsų dalinys atsidūrė toli už pirmųjų vokiečių dalinių, kurie buvo sustoję apytikrėje linijoje: Gauštonys, Piliakalniai, Pakriaučizna — kiek į šiaurės rytus nuo Nemenčinės. Pasiekus Pabradę, rinktinė buvo bolševikų apšaudyta sunk. kulkosvaidžių ugnimi ir apsikasė. Naktį trimis svarbiausiomis kryptimis apie buvusiąją Pažeimenės stovyklą buvo pasiųsta sustiprinta žvalgyba, kuri nieko ypatingesnio nerado. Tiktai vietos gyventojai visur nurodė, kad nemaža lietuvių pasitraukę į vakarus, o kiti, sovietų varomi, nužygiavę Švenčionių kryptimi. Baigęs žvalgybos uždavinį Vilniaus įgulos dalinys prisijungė prie besiformuojančios Pabradės rinktinės.

Tuo būdu šios rinktinės veiklą reikia laikyti drąsia. gan tolima Vilniaus lietuvių įgulos vadovybės žvalgyba ir geroku Pabradės rinktinės sustiprinimu.

Taip susiformavusi į apsaugos pulkus ir vykdydama rimtą Vilniaus miesto įgulos tarnybą, lietuviškųjų dalių įgula išbuvo laukiamoje padėtyje iki liepos mėn. 14 d.

Vilniaus Lauko Komendantūra perėmus naujam karo komendantui, nuo liepos 14 d. Vilniaus lietuviškųjų dalių įgula jo įsakymu buvo išformuota. Karininkai ir kareiviai paleisti neribotų atostogų. Iš savanorių ir dėl kitų priežasčių susidariusių likučių nuo liepos 14 d. įkuriama vadinamoji Atstatymo tarnyba, susidedanti iš apsaugos, tvarkos ir darbo batalionų ir bendro štabo. Praktiškai batalionų kariai ėjo tas pačias įgulos tarnybos pareigas.

(Pabaiga kitame numeryje)

Kpt. Urbonas

Maskvos konferencija

BERLIN. Kaip Reuterio agentūros Maskvos korespondentas dėl pasitarimų tarp Edeno, Hullio ir Molotovo praneša, anglų ir amerikiečių atstovai pareiškė sutikimą su sovietų reikalavimais, kad kariniams klausimams būtų atiduota pirmenybė prieš visus kitus.

AMSTERDAMAS. Britų telegramų agentūra praneša, kad Maskvos konferencijos pagrindinis pobūdis yra „laisvai, be jokios prievartos pareikšti savo nuomones". Antradienį prieš pietus susitiko britų ir amerikiečių atstovai, norėdami per bendrą posėdį pasikeisti pirmaisiais praktiniais patyrimais Maskvoje. Maskvoje galvojama, kad konferencija iš viso užtruks dvi savaites. Kaip atrodo, ligi konferencijai pasibaigiant nebus duodama jokio pranešimo spaudai. Pats Stalinas nemano pasitarimuose dalyvauti. Tačiau, kaip tenka laukti, jis dalyvaus vėliau kariniuose pasitarimuose ir ten tars savo žodį.

AMSTERDAMAS. Kaip praneša britų telegramų agentūra, per šiandien įvykusį trečiąjį Maskvos konferencijos posėdį svarbiausią pasitarimų objektą sudarė karinio pobūdžio klausimai. Per vakarykščius pasitarimus britų užsienio reikalų ministeris Edenas pirmą kartą pasirodė lydimas brigados generolo sero Hastingso Ismay, departamento sekretoriaus Britanijos karo ministerijoje, o JAV užsienio reikalų ministeris Hullis lydimas JAV generolo majoro Johno Deane. Be to, tarp Hullio palydovų buvo naujasis JAV ambasadorius Maskvoje Averillis Harrimanas, o Sovietų Sąjungos užsienio reikalų komisarą Molotovą lydėjo generolas Golikovas, sovietų karinės misijos Didžiojoje Britanijoje vadas. Be kitų, pasitarimuose taip pat dalyvavo maršalas Vorošilovas ir sovietų informacijų biuro vedėjas Losovskis.

STOCKHOLMAS. Reuterio pranešimu, trijų valstybių konferencijoje Maskvoje aktyviai dalyvauja buvusis sovietų ambasadorius Jungtinėse Valstybėse žydas Litvinovas.

Spaudimas ir traukimas

BOMBOS DETONAVIMO GRIAUNANTIS VEIKIMAS — ATSAKYMAS Į DAŽNAI STATOMĄ KLAUSIMĄ

Šiame kare per puolimus iš oro milijonai nekovojančių yra asmeniškai susipažinę su griaunančiu sprogstamųjų medžiagų veikimu. Detonuojant bomboms pasirodantys reiškiniai, nors kartais ir atrodo mislingi, tačiau pagrinde jie išaiškinami pačios detonacijos esmės ir veikiančių jėgų.

Paprastas artilerijos sviedinys griaunančiai veikia savo skeveldromis, kuriomis virsta jo kevalas, ir sprogstamos medžiagos dujomis, ypač tada, kai sviedinys prieš detonavimą įlenda žemėn arba pastato vidun. Detonacinis veikimas, išskyrus tik labai sunkias granatas, būna palyginti, ribotas. Panašiai veikia ir mažesnės bei vidutinio kalibro bombos Sunkiosios mininės bombos, 1.000 kg ir daugiau svorio, atvirkščiai, veikia dideliame plote ir beveik išimtinai dideliu ir greitai sklindančiu dujų spaudimu ir oro jėgomis, atsirandančiomis detonacijos momentu. Gan teisingai sakoma, kad sunkioji mininė bomba — klaidingai dar vadinama oro mina — viską „nupučia". Šios rūšies bombų plonas kevalas beveik nevaidina jokio vaidmens ir jai nereikia įlįsti žemėn, net tai nepageidaujama. Mininės bombos didesnę svorio dalį sudaro aukšto, brizantinio veikimo sprogstamoji medžiaga, kuri atitinkamai detonuoja, priešingai pamažu vykstančiai eksplozijai.

PIRMA SPAUDIMAS, VĖLIAU TRAUKIMAS (ČIULPIMAS)

Jei aukšto, brizantinio veikimo sprogstamoji medžiaga uždegama, per sekundės dalelę (pav., per 1/300 sek.) ji virsta dujomis. Tuo momentu, stipriai išsivysčius šilimai, pasireiškia medžiagos užimamos vietos didėjimas į visas puses, daug tūkstančių kartu didesnis už užimamą vietą kietos sprogstamosios medžiagos.

Šitas staigus tūrio didėjimas gali vykti tik prieš apsupančio oro inerciją, oras suspaudžiamas, atsiranda smūgio formos sutankėjimas, taigi, staigus ir stiprus oro slėgimas. Šitas detonacinis spaudimas betarpiai prie detonacijos židinio yra nepaprastai didelis ir, žiūrint sprogstamosios medžiagos rūšies, gali pasiekti maždaug daugelio dešimčių tūkstančių atmosferų spaudimą.

Tačiau augant atstumui nuo detonacijos židinio, spaudimas labai greitai krinta Detonacijos karštos dujos plečiasi priešais save stumdamos orą, dėl to susidaro smūginė banga, kuri spaudimą rutulio forma (tiksliau: pusrutulio forma, nes že-

BRĖŽINYS Nr. 1.

Detonacijos banga arti detonacijos židinio: Status ir aukštas spaudimo kilimas; silpnai išsivysčiusi žemo spaudimo sritis, nes ji prisipildo atsirandančių sprogstamos medžiagos dujų.

Detonacijos banga toli nuo detonacijos židinio: Bangos ketera dar statesnė, tačiau ji žymiai mažesnė; žemo spaudimo sritis pilnai išsivysčius ir žymiai daugiau išsiplėtusi čiulumon, kaip spaudimo zonė.

Slapukai gūdžią naktį

Naktis buvo tamsi, kaip kuopos katilo dugnas. Nuo mūsų stovyklos į rytus tamsų dangaus foną raižyte raižė priešo raketos. Už ežero miške bolševikų ištisi skruzdėlynai. Visokių ten jų surasi: uniformuotų raudonarmiečių ir basų, nudriskusių, prievarta iš namų išvarytų kariaut senių ir abiejų lyčių paauglių.

Šiame miške esantį priešą sekti kas naktį iš mūsų dalinio vyksta keletas baimės nepažįstančių, kautynėse prityrusių vyrų slapukais. Buvę naktimis priešo pusėje slapukais pripasakoja nuostabiausių, tiesiog neįtikėtinų dalykų. Nutariu ir aš vieną naktį išvykti su slapukais. Manau, reikia pergyventi viską. Todėl greta penkių senų slapukų išvykstu ir aš pirmą kartą į šį pavojingą žygį.

Apsikarstom granatomis, pasiimam automatinius šautuvus ir kaip šešėliai bei pasakų vaiduokliai slenkame paruge.

Slinkdami laikas nuo laiko sustojam, apsidairom, pasiklausom, ir vėl pirmyn. Pakyla didesnis vėjelis, susiūbuoja rugių laukas ir suošia šlaituose medžiai, kai mes leidžiamės nuo kalno į slėnį. Čia vėl sustoję pasiklausom. Tylu. Tik tamsa tokia paslaptinga, pilna klastos, lyg, rodos, pasirengus viską praryti.

Įdomus, bet nelabai malonus dalykas fronte slapukų tarnyba. Keletas vyrų vyksta į nurodytą vietą ir nustatytą laiką būna pasislėpę. Niekas tavęs nekeičia, niekas nemaino. Kas svarbiausia, kad slapukai turi prislinkti arti priešo stovyklų ir jam nejuntant surinkti apie jį vienokių ar kitokių žinių.

Ypatinga nuotaika sukyla, kai slenki dažniausiai nakties metu ir žinai, kad čia pat netoli yra priešas. Kiekvieną akimirką, iš kiekvieno kelmo ar kupsto lauki šūvio. Tokiu momentu sekundės plaukia kaip valandos, o nervai taip įtempti, kad įvairios šmėklos rodosi akyse.

Katino vikrumu iš slėnio kopiam į kalną ir bematant rangomės pamiškė. Mes aiškiai žinom, tiesiog užuodžiam, kad priešas irgi slankioja čia pat. Bent koks neatsargus judesys, šlamesys ar šakelės trakštelėjimas, ir gali kuris nors vienas mūsų, o gal ir visi žūti. Juk priešas irgi nekvailas. Jis taip pat čia yra primėtęs pilnus aplinkinius laukus, krūmus ir miškus savo slapukų, žvalgų ir įvairiausių seklių.

Mes išsidėstom pamiškėje. Sugulam kniūbšti į žoles. Šautuvai parengti, tyliai tylutėliai, beveik nekvėpuodami, paruošiam granatas skubiam naudojimui. Atsukam jų kepuraites, granatas pasidedam prieš save, o kepuraites į kišenius.

Puikiai žinomos pareigos ir pažįstama priešo klasta mano keturiems draugams, nes jie jau mėnuo, kai beveik kas naktį vyksta slapukų tarnybon ir nakties žvalgybon. Slapukai nieko nesulaiko, stengiasi į kautynes, jei tik galima neįsivelti, išbūna nustatytą laiką, surenka žinių apie priešą arba įspėja dalinį apie gresiantį pavojų. Tai aišku kiekvienam kariui. Vykstą į slapukus vyrai turi būti sveiki, geros klausos, puikaus regėjimo, kantrūs, nes čia turi išbūti, jei rūkas, nerūkęs 6—12 val. Tai dar būtų pakenčiama ir rūkoriui, bet kas svarbiausia — negalima kosėti, čiaudėti, o kai kada tiesiog neįmanomas nors ir menkiausias judesys, jei priešas kur nors netoli sukinasi. Grįžus iš slapukų tarnybos, dažnai žmogaus kūnas būna ne tik pavargęs, bet ir nutirpęs, kad gali net durti su adata, vis tiek nieko nejausi.

Gulim prie kelmų žolėje. Šlapios žemės vėsuma siurbiasi pro drabužius ir virpina kūną. Jei nekrėstų drebulys, tai atrodytų, kad čia turėtų būti nebloga ir saugu. Čia mūsų, rodos, nė pats šėtonas negalėtų rasti, o apie klastingą žmogų negali būti nė kalbos. Gal tik atsitiktinai priešo žvalgas galėtų užminti, bet juk pro šalį prasukti, atrodo, jam vietos daugiau.

Dangus pradeda ašaroti. Iš viršaus ima kristi smulkūs lietaus lašai. Mūsų nuotaika blogėja. Atrodo, kad iš kiekvieno krūmokšnio, iš kiekvieno kupsto tyko klastingas priešas ir jo akys, lyg katino naktį, seka kiekvieną mūsų piršto judesį, o jo ausys girdi smarkesnius mūsų širdžių dūžius. Kai gana ilgai žiūri, akis įsmeigęs seki aplinkumą, tai krūmai, kelmai, rodos, pradeda judėti, medžiai vaikšto — artėja, tolėja, ir tada tik tik susilaikai nepaleidęs šūvio. Šautuvą rankose taip spaudi, kad, rodos, vanduo iš jo sunkiasi.

Staiga kairiajam mūsų baro sparne, pačiame vidurnaktyje, tamsos tylą sudrumsčia smarkus šaudymas. Už ežero kulkosvaidžiai ir šautuvai mirkčioja liepsna. Aišku, mūsų dalinį puolančius banditus sutinka mūsiškių ugnis iš bunkerių. Raudonosios daliniai, vietos banditų padedami, jau trečią kartą šį mėnesį puola mūsų dalinį, norėdami susprogdinti didžiulį geležinkelio tiltą per D. upę.

Griaudžia minosvaidžiai, trata kulkosvaidžiai, pyška šautuvai. Dreba erdvė ir žemė. Mes gulim pamiškėje. Mums, kaip tam skęstančiam, nei šaukti, nei plaukti. Bėgti prie dalinio? Bet kur bėgsi, jei aplink, visur eina kautynės. Bėgdamas greičiau papulsi priešui į nagus arba palįsi po paklydusia kulka.

Minosvaidžių sviediniai, tarsi gyvi, per mūsų galvas lėkdami keistai ir šiurpulingai vaitoja. Atrodo, kad vienas kuris nors neprilėks ir užkris mums ant sprando. Tačiau perdaug nesijaudinam, o tik pagal girdimus garsus spėliojam: šitas pralėks, šitas nesprogs, tas neprilėks. Ausis suglaudę galvojam, kas bus, jei mus apsups, bet staiga tą momentą blykstelį mintis: mes penki ir gerai ginkluoti, todėl galim gintis, bei prasimušti, kad ir iš apsupimo, kaip tai balandžio mėn. prie D. mūsiškiai padarė. Jie ne tik prasimušė iš banditų apsupimo žiedo, bet ir visi sveiki sugrįžo.

Švinta. Danguje viena po kitos gęsta žvaigždės. Mes grįžtame prie dalinio. Akimis žvalgomės po laukus. Paėję geroką galą, nustembam. Žvalgomės. Čia būta rimtų dalykų. Laukuose primėtyta ginklų, kruvinų raudonarmiečių kepurių. Vienur guli žuvęs raudonarmietis, kitur banditas. Pamatom kelis žuvusius su sovietiniais ordinais prie krūtinių. Pilni laukai žuvusių jaunų, beveik vaikėzų, puolusių bolševikų. Ten toliau griovyje vaitoja sužeistasis. Vienas mūsiškių pribėgęs klausia jį: „Kas tu — raudonarmietis ar banditas?". Sužeistasis tyli. Jo lūpos iš skausmo sukepusios. Sužeistajam suteikiam pirmąją pagalbą, aptvarstom jo sužeistąją koją. Kad sužeistasis stipriau jaustųsi, paliekam jam pilną gertuvę pieno, kurio gavome pakelėje kaime.

Vėjas nešė žydinčių pievų kvapą, o saulė lipo vis aukštyn ir aukštyn. Mes žingsnis po žingsnio krapštėmės savojo dalinio kryptimi. Staiga nuo kalno sukikena kulkosvaidis. Nuo ežero pusės iš krūmų pradeda ristis ginkluoti vyrai. Bematant jų priskaitom apie 15. Jie trimis eilėmis slenka prie mūsų, o kiti nuo kalno apšaudo mus kulkosvaidžiu. Mums viskas aišku. Šios nakties kautynėse išblaškyti bolševikų daliniai mus pakelėje užpuolė.

Mes šaudom nuo tvoros, o vienas mūsiškių prisiglaudė prie pirties. Mes, pasikeitę vienu kitu žodžiu, ugnį visai sustabdome, tačiau priešas nemano nutilti ir ugnį tęsia toliau. Krūmuose spragsi šakos ir lapai, kulkų kapojami. Šiaudinis pirtelės stogas tik draikosi nuo jų kulkų. Priešas rėkia „ura", keliasi, griūva, vėl bėga ir vis artėja mūsų kryptimi. Matyt, jie galvoja, kad mes esame arba mažai ginkluoti, arba mums trūksta šovinių. Mes užėmę patogias vietas, laukėm momento, kada priešas visai priartės. Kai jų drabužių sagos buvo jau gerai matomos, mes jiems parodėm, kad turim ne tik šovinių, bet ir granatų. Juos išvaikėm, išsklaidėm. Vieni jų nušliaužė miško kryptimi, o kiti kažkaip nejučiom dingo. Laimingai grįžę prie dalinio, vadui atraportavome, kad slapukų tarnybą baigėm.

Z. V.

Prabėgusiai vasarai

(jonas gaivutis)

Kur tu skubi, kur tu skubi?..
Nei truputėlio nepalauki,
Ach, mano vasara graži,
Ach, mano mylima vienplaukė!

Tik vieną aš Tave myliu
Ir tu viena mane bučiuoji,
Kolėl tik dulkančiu keliu
Taip greit į rudenį plasnoji.

Apsvaigęs aš laukų žiedais,
Ne kitas kas — tai tu nugirdei,
O ir jausmais naujais, karštais
Tu uždegei mažytę širdį.

Ir miela taip ir gera,
Kad amžinai tu čia žydėtum,
Tave švelnutę ir tave gerą
Aš mintyje visad minėčiau.

Bet tu skubi, bet tu skubi
Ir truputėlio nepalauki,
Ach, mano vasara graži,
Ach, mano mylima vienplaukė!

STASĖ NIŪNIAVAITĖ

VĖLINĖS

Baili naktis. Lietus purkšlena.
Ir t[illegible] kl[illegible]..
Kapai. Maži kupsteliai —
Darbai nutrūkę, nebaigti...

Aš šį vakarą, kaip vėlė
Klajoju kapinėse prislėgta...
Gyveno jie. Gyvenimą mylėjo,
Kol jų diena nutrūko nebaigta...

Tiek daug dienų pusiaukelėj
sustojo —
Gyvenimas mažytis, trapūs mes...
Žinau — nutruks diena manoji.
Visais keliais takelis vienas
mus suves...

RUSIJOS DŽIUNGLĖSE

Kaip bekraštė jūra, amžinai nerami ir ūkanota, kaip rudens dangus, nykus ir rūstus, dunkso Baltgudijos miškas. Kiek karo audrų pro čia praūžė, kiek pulkų klajojo po tamsius raistus, braidė po pelkes. Miškas paliko toks pat didelis, neramus ir paslaptingas. Jo klaurymės apsitraukė žaliu samanų šilku, senieji takai paparčiais apžėlė, jų vietoj atsirado nauji takai ir kiti keleiviai.

Jeigu jūs čia sutikę mūsų kareivį, paklaustumėt, kokios čia girios ir kaip jos vadinamos, jis trumpai atsakytų, tai Rusijos džiunglės. Jeigu jūs daugiau ką norėtumėt iš jo sužinoti, kareivis pirmiausia ir būtinai jums papasakos apie raudonuosius valkatas, čia vadinamus „tarzanais". Jeigu ir toliau jūs būtumėt nekantrus, tai kareivis vienai nakčiai, tikriausiai, jus paprašytų pasilikti bunkery, kad tamsta pats galėtumei įsiklausyti į gūdžią Rusijos naktį, į keistą ir nesuprantamą „tarzanų" šneką. Įdomu. Jūs čia pajustumėt tikrąją pasakų naktį, išgirstumėt žmones, staugiančius kaip vilkus ir skalijančius kaip šunis. Jeigu dar šito būtų negana, jus linksmintų naktinių „paukščių" giedojimas. Po to viso jūs išgirstumėt klaiką ir monotonišką kulkosvaidžių muziką. Kareivis, be abejo, jums pastebėtų, kad džiunglėse jau ima griežti „fatefonai". Reikia pasiruošti, sekti ir laukti. Netrukus jis paimtų kulkosvaidį ir čia pat prie jūsų ausies išgriežtų keletą diskų. Po to gal būtų ir ramu, o jeigu ne, tai vienam už visus, visiems už vieną reikėtų įsijungti į kovą.

Vienas tokių kautynių aš čia ir noriu paminėti, — jos vyko netoli „tarzanų sostinės" — KB. kaimo.

Kaip visuomet, taip ir šį kartą „tarzanai" pradėjo susigiedoti dar iš vakaro. Vilku staugiantis banditas trimitavo KB. kochoze nuo aukščiausio namų stogo. Į šio balsą atsiliepė kiti dar keistesni balsai. Vadinas, miškas yra gyvas. Laukinį gyvulį čia pavaduoja keistas dvikojis padaras, kuriam netinka nei žmogaus, nei gyvulio vardas. Ši gauja troško kovos.

„Tarzanai" puolė. Jie kaip škėriai, susispaudę į debesį, akubėjo, smelkėsi pirmyn. Tačiau mūsų ginklų ugnis juos išsklaidė ir grąžino atgal. KB. kolchozas, toji didžioji „tarzanų" širdis, šį kartą nebeatsilaikė ir sprogo. Kolchozas degė. Didelė gaisro pašvaistė supoši prieaušry, ugnies kamuoliai, tarsi raudono šilko balionai, iššokdavo į orą. Vėjas juos sklaidė į kibirkštis ar bloškė ant naujų pastatų. „Fatefonai" vis griežė taip aiškiai ir be galo. Šiurpi ir klaiki ginklų serenada netilpo kovos lauke, ji liejosi į šalis, kaip patvinusi upė; ji mums nešė džiuginančią pergalę, o „tarzanams" sunkų liūdesį ir mirtį.

Kautynės baigtos. „Tarzanai" sušilę iki prakaito, šiandien gal daugiau negiedos ir nepuls? Bet... priešingoje pusėje vėl rausta dangaus kraštelis.

— Žiūrėk, — man sako Jonas, — ten kyla raudonas gaidys ir be to, „Fatefonai" griežia. Girdi!

— Girdžiu. Ten bent keli jų griežia, — tu tik gerai įsiklausyk.

Už keleto, o gal ir daugiau kilometrų nuo mūsų vėl vyko kautynės.

Pak. Jul. Susmaras

PIRMASIS KRIKŠTAS

Sunkioji priešlėktuvinė baterija X, kurioje yra ir dalis lietuvių, apsistojo gan puikioje vietoje.

Bėgo dienos, tęsėsi mokymas, darbas, sargybos, laisvalaikiai ir laukimas pasiilgtų laiškų ir laikraščių. Dažnai susėdę ant bunkerio stogo mėgindavome spėlioti, kodėl mūsų neaplanko „Vankos" su savo dėžėmis, kaip pergyvensim pirmąjį šūvį, pirmąjį priešo puolimą. Vokiečiai, su kuriais gyvename bendrą gyvenimą, mums mėgindavo visa tai papasakoti, bet... ar tai gali atstoti paties pergyvenimus.

Puiki ir šilta buvo diena. Milijonai uodų spiečiais gulė ant mūsų nugarų pečių ir dažnai tekdavo vėl apsivilkti. Pavakarėmis nemėgink pakeisti draugą poste neužsimaukšlinęs tinklelio ant galvos ir nesusikišęs rankų kišenėsna. Tai mūsų didžiausias „priešas", kurį dažnai apkeikiame.

Skaisčiai pateka saulė ir vienur kitur driekiasi smulkučiai debesėliai. Rūkas palengva kyla virš krūmų ir nyksta. Baterijoj ramu tik ritmiškai žingsniuoja sargybiniai savo poste pagal aliarmo vielą. Lėktuvai dūzgia aerodrome. Gal jie ruošiasi skristi? Sekėjai nenuleidžia akių nuo erdvės, seka ją pro žiūronus. Bunkeriuose ramiai ilsisi draugai, ir tik vienas kitas uodas zirzia ieškodamas aukos.

Sekėjai sukrunta. Akiratyje jie pastebi įtartinus taškučius. Dar akimirksnis, ir jie sušunka: „Aliarmas". Suskamba bunkeriuose pavojaus skambučiai ir tučtuojau pasirodo užmiegotomis akimis kariai. Dar keletas sekundžių, ir pabūklai pasiruošę sutikti priešą. Miegas išblaškytas. Vienas kitas mėgina juokauti.

Pranešimas iš sekėjų: „Daugybė rusų bombonešių su naikintuvais skrenda tiesiai mūsų link". Dingsta juokas, surimtėja veidai.

Jau girdėtis monotoniškas dūzgesys. Be žiūronų jau galima įžiūrėti lėktuvus ir juos suskaičiuoti, bet... gaunami pirmieji įsakymai. Tuoj nustatoma kryptis, aukštis, šovinio sprogimo laikas. Priešas pakankamai priartėjo. „Ugnis!" — perduodama skambučiu. Sustaugia pabūklai. Šūvis seka šūvį, ir tuoj mėlyną dangų papuošia tamsūs debesėliai. Bolševikai puola. Dūzgia lėktuvai, sprogsta jų mėtomos bombos. Mūsų ugnis gąsdina juos ir jie, nežiūrėdami taikinio ir netvarkingai išmėtę dalį bombų, pasitraukia. Trumputė poilsio valandėlė, kol jie, apsukę ratą, dviem grupėm vėl puola mus ir aerodromą. Pirmiausia apšaudome antruosius. Staugia pabūklai. Visų veidai įtempti, o akyse gali įžiūrėti pasiryžimą. Viskas atliekama kuo skubiausiai. Aerodromas apgintas. Išmestos bombos nepasiekė tikslo ir sproginėjo tolokai šone. Dar akimirka, ir ši priešo lėktuvų grupė išnyksta. Skubiai pabūklai apsukami. Mus puolusieji lėktuvai jau dūzgia netoliese. Vėl uraganiška ugnis. Oras dreba nuo sprogstančių bombų. Mes turime laimę, jos sprogsta nesiekdamos mūsų. Dar ir dar truputis ugnies. Protarpiais girdėtis, kaip naikintuve suplerpsi šūvių serija. Šoviniai ardo šalia mūsų žemę, bet sekti nėra laiko.

Tyla. Įtempimas atslūgsta. Ausyse dar aidi paskutinieji smūgiai. Vamzdis sušilęs garuoja, virš jo sruvena šilto oro srovė. Pamažu atgyja kalbos ir juokas, dalijamės įspūdžiais. Pakilęs vieversys baigia savo giesmę tekančiai saulei, kuri jau per plaštaką nuo žemės.

Ramu. Tesigirdi tik vaikštąs sargybinis. Bunkeriuose tęsia miegą draugai.

Eil. J. M-kas

mės paviršius riboja oro erdvę) perduoda visomis kryptimis tolyn ir, būtent, daug toliau už dujų debesies veikimo ribų. Oro spaudimo plitimas vyksta daug kartų didesniu greičiu, negu garso greitis (334m/sek.), tačiau jis vis mažėja, juo atstumas nuo detonacijos židinio didėja.

Spaudimo plitimas yra bangų judesio formos. Oro sutankėjimas neįsivaizduojamai greitai pakyla iki labai didelio laipsnio ir vėl greitai

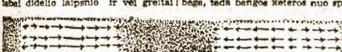

BRĖŽINYS Nr. 2.

Čia strėlėmis pavaizduota spaudimo pakilimo sukeltas oro pastūmimas. Detonacijos bangos spaudimo srity atsiranda oro judėjimas, slenkąs bangos plitimo kryptimi, žemo spaudimo srityje — atvirkščiai, kryptimi į detonacijos židinį. Strėlių ilgis vaizduoja atskirose vietose pasireiškiantį oro judėjimo greitį. Čia vaizduojami įvykiai trunka tik labai trumpą laikotarpį.

sukrinta. Juo banga yra toliau pažengusi nuo detonacijos židinio, juo statesnis jos pakilimas, tačiau ji pati žymiai sumažėja (brėž. 1). Su spaudimo kilimu surištas greitas oro stūmimas spaudimo plitimo kryptimi, taigi tolyn nuo detonacijos židinio. Spaudimo bangos srityje oro masės nustūmimą būtinai seka oro praretėjimas (čiulpimas — traukimas). Šiton praretėjimo zonon atgal priešinga kryptimi veržiasi oras, prieš tai nustumtas spaudimo plitimo kryptimi, taigi detonacijos židinio link, ir tuo būdu vėl atstato oro ramybės stovį. Kitais žodžiais: sutankėjimą (bangos kalną) seka praretėjimas, arba traukimas (bangos slėnis). Spaudimas ir traukimas kartu sudaro detonacijos jėgų plitimą bangos formoje.

Arti detonacijos židinio šis oro praretėjimas yra neryškus, nes praretėjimo arba žemo spaudimo zoną užpildo besiplečiančios sprogstamosios medžiagos dujos. Tačiau juo daugiau tolsta spaudimo ir traukimo banga nuo detonacijos židinio, tuo mažiau gali vis nusilpnėjančios detonacijos dujos užpildyti tą žemo spaudimo sritį ir tuo ryškiau pasirodo šis reiškinys. Svarbu tik, kad praretėjimo zona būna gilesnė, kaip spaudimo zona, taigi ilgiau veikia. Jei detonacijos banga labai toli nubėga, tada bangos keteros nuo spaudimo ir traukimo veikimo vis plokštėja, kol, pagaliau, visiškai pranyksta (užgęsta) laisvoje oro erdvėje.

DETONACIJOS SPAUDIMO VEIKIMAS

Arti detonacijos židinio, greitai besiplečiančios, didžiausio spaudimo veikiamos sprogstamos medžiagos dujos veikia naikinančiai. Nereikia ir aiškinti, kad paprastus pastatus jos gali sugriauti. Už šitos zonos eina zona spaudimo, kurį sukelia staigiai dujų plėtimosi pastumtos oro bangos. Jose, t. y. smūgio pastumtoje oro masėje, yra darbo jėga, pajėgianti naikinti. Spaudimo padidėjimo sukeltą oro judėjimą negalima įsivaizduoti taisyklingą srovę, bet tik kaip labai trumpą smūgį; bet vis dėlto stumiemas oras iki tam tikro laipsnio seka techninius srovių įstatymus. Jei oro smūgis paliečia kietą kūną, tada įvyksta oro susigrūdimo spaudimas, veikiantis bangos plitimo kryptimi. Ir už detonacijos židinio, artimosios ribos šis susigrūdimo spaudimas yra pakankamai didelis, kad, pavyzdžiui, įlaužtų mūro sieną ir t. t. Pagal savo stiprumą jis ir iš tolimesnių atstumų nuo detonacijos židinio būtų pajėgus tai padaryti, tik jo veikimas yra per trumpas (maža sekundės dalelė), kad pajėgtų nugalėti paliesto kūno atsparumą. Antraip, smūgio bangos griaunantis veikimas išsiplėstų per keletą kilometrų. Spaudimo didėjimas, pats savaime, neturi griaunančios jėgos. Jei, pavyzdžiui, spaudimo banga statmena kryptim paliečia namo frontą su visais atvirais langais taip, kad prie langų stiklų nesusidaro susigrūdusio oro spaudimas, tada, paprastai, jie lieka sveiki, nors spaudimo didėjimo yra liečiami ir atviri langai. Priežastis yra toji, kad esant atviriems langams, oro spaudimas išsilygina abiejose stiklo pusėse vienu metu. Jei spaudimo banga bėga lygiagrečiai namo frontui, kurio langai uždaryti, tada į stiklus neveikia susigrūdusio oro spaudimas, tačiau paprastai stiklai sutrupa ir būna įsviedžiami į namo vidų. Šiuo atveju prabėganti spaudimo banga veikia tarpiniai, kambario atmosferinis oro spaudimas nesuspėja pakankamai greitai susilyginti su padidėjusiu išorio spaudimu ir taip atsiranda vienpusis didesnis spaudimas iš lauko. Detonacijos sukelta plintanti spaudimo banga betarpiai veikia tik į uždarus, kliudančius slėgimui išsilyginti, pastatus, ir tarpiniai veikia ten, kur smūgio dėka atsiranda oro susigrūdimas.

(B. d.)

„Der Adler"

Vertė Z. R.

4.

Edmundas Steponaitis

(35 METAI NUO JO MIRTIES)

Šiemet sukako 35-ri metai, kai mirė **Edmundas Steponaitis**, jaunas, gabus rašytojas, žadėjęs labai daug mūsų grožinės literatūros lobynui. Jis tegyveno vos 16 ir pusę metų.

Edmundas Steponaitis gimė 1892 m. vasario 16 d. Sintautų miestely. Jo tėvai vertėsi prekyba. 1895 m. Steponaičių šeima persikėlė gyventi į Naumiestį, o 1902 m. į — Šakius. Čia Edmundas tais pačiais metais įstojo į Šakių miesto dviklasę mokyklą, kurią baigė 1904 m. Mokėsi ypatingai gerai ir savo gabumais išsiskyrė iš kitų mokinių tarpo. Tėvai buvo pasiryžę leisti Edmundą į Veiverių mokytojų seminariją, tačiau jo dėl jaunų metų į seminariją nepriėmė.

Apie tolimesnį Edmundo Steponaičio gyvenimą A. Rimtautas, pasiremdamas autentiškais šaltiniais ir žiniomis, „Ateities" Nr. 223 šitaip rašo: ———

„Leidus lietuviams lotyniškomis raidėmis spausdinti lietuviškas knygas, Steponaičių kaimynas Saliamonas Banaitis išsirūpino leidimą Kaune įsteigti spaustuvę. Jis į savo įsteigtą spaustuvę pakvietė ir Edmundą Steponaitį pasimokyti spaustuvininko darbo. Jis mielai tą pakvietimą priėmė ir 1905 m. išvyko į Kauną, kur Saliamono Banaičio spaustuvėje mokėsi raides rinkti. Ši profesija jam patiko ir sesers Apolonijos raginamas nebevažiavo į Veiverių mokytojų seminarija toliau mokytis. Jis visą savo neilgą amžių pasiliko raidžių rinkėjas ir tuo savo darbu buvo patenkintas.

Edmundas Steponaitis buvo ne tik gabus, bet ir nepaprastai stiprios valios ir be galo darbštus jaunuolis. Pamėgęs knygas, daug jų skaitė. Dar vaikas būdamas skaitė Prūsuose leidžiamus lietuviškus laikraščius: „Varpą", „Ūkininką" ir įvairias lietuviškas knygeles. Išmokęs rusų kalbos, perskaitė visus žymesniuosius rusų literatūros veikalus. Iš rusų rašytojų labiausiai buvo pamėgęs L. N. Tolstojų. Su šiuo didžiuoju rusų literatūros klasiku jis, būdamas 14 metų berniukas, pradėjo susirašinėti laiškais. Tapęs dideliu L. N. Tolstojaus gerbėju ir jo moralės mokslo sekėju, jis buvo pasiryžęs lietuviškai parašyti L. N. Tolstojaus biografiją ir tam savo veikalui jau buvo sudaręs planą. Vieną savo pradėtą, bet nebaigtą eilėraštį „Jėzaus akys" jis šiais žodžiais buvo dedikavęs L. N. Tolstojui: „Pavedu brangiausiam mano Išganytojui, broliui Kristuje, Levui Nikolajevičiui Tolstojui".

Išvertęs L. N. Tolstojaus knygutę „Kaip darbo žmonėms išsiliuosuoti" (Laiškas valstiečiui), Edmundas Steponaitis ją drauge su savo vertimo rankraščiu pasiuntė kun. A. Dambrauskui — Jakštui, kad jis ją išspausdintų savo redaguojamame „Draugijos" žurnale. Kun. A. Dambrauskas, to vertimo negalėdamas spausdinti, laiškeliu pas save pakvietė užeiti Edmundą Steponaitį. Jis nuėjo pas kun. A. Dambrauską, ir, matyt, su juo ilgai kalbėjosi. Kun. A. Dambrauskas Edmundą Steponaitį bus pakreipęs prie didžiojo rusų filosofo Vladimiro Solovjovo. Jis netrukus šiuo žymiuoju filosofu ypatingai susižavėjo ir visus jo raštus perskaitė.

Be L. N. Tolstojaus ir Vladimiro Solovjovo, kurių visus raštus Edmundas Steponaitis buvo gerai išstudijavęs ir daug veikalų apie juos pačius perskaitęs, jis taip pat mėgo skaityti ir beletristikos bei poezijos veikalus. Iš rusų poetų jis mėgo Buniną, Nekrasovą, Puškiną, Lermontovą, Kolcovą etc. Iš Vakarų Europos rašytojų labiausiai buvo pamėgęs Oskar Vaildą. Taip pat jis buvo pamėgęs ir mūsų poetą Jurgį Baltrušaitį, tuomet rusų kalba rašiusį.

... 1908 m. gegužės mėnesį Edmundą Steponaitį ištiko nelaimė: jį įkando pasiutęs šuo. Kauno miesto valdybos buvo išsiųstas gydytis į Vilnių, į Pasteuro kliniką.

... Pasveikęs Edmundas su seserimi Apolonija ir broliu Vytautu tų pat metų vasarą nuvyko į Šakius aplankyti savo tėvų. Paviešėjęs mėnesį, jau ruošėsi grįžti į Kauną, bet vėl jį ištinka nelaimė, tik šiuokart daug didesnė ir skaudesnė: jis suserga smegenų uždegimu ir tris dienas pasikankinęs 1908 m. rugpiūčio 19 d. Šakiuose mirė".

Edmundas Steponaitis pradėjo rašyti turėdamas 14 metų.

Ir, palyginti, ligi savo mirties per dvejus ir pusę metų — jis nudirbo labai daug. Jo mirtį skaudžiai pergyveno visa anuometinė Lietuvos šviesuomenė — ypač rašytojai — literatai.

Jo mirčiai paminėti buvo paskirti net penki eilėraščiai. Visuose juose jaučiamas didelis liūdesys ir skausmas, netekus milžiniškų gabumų ir didelės ateities tautiečio — kūrėjo.

1912 metais buvo išleisti „E. Steponaičio raštai" (Pilnas pomirtinis eilių ir prozos rinkinys. 128 psl.).

Edm. Steponaičio poezijoj žymu naujoviškumas, tam tikras estetizmas. Visa tai nespėjo pilnumoj pasireikšti. Edm. Steponaičiui mirus, lietuvių literatūra neteko daug žadėjusio, didelio talento rašytojo — kūrėjo.

D.

RUGSĖJO RYTĄ

— Kelk, kelk! — per miegą girdžiu budėtojo balsą. Praplėšiu akis — visi dar miega, tik lempelė prie sienos mirksi ir per naktį degusi, lyg norėdama pailsėti, gęsta. Taip nesinori keltis iš šilto guolio, bet nieko nepadarysi, — draugas jau irgi kelias valandas atstovėjęs ir sušalęs nori pailsėti. Greitai užsimetu milinę, diržą, imu šautuvą, granatas ir išeinu. Lauke šviesa jau pradeda vis daugiau plėstis ir pranašauja dieną, tik stiprus rūkas vis dar sulėtina dienos artėjimą.

Gaidžiai, kolchozininkų laikrodžiai ir barometrai, plėšo gerkles ir trukdo ramią ryto tylą. Pro bunkerio angas veržiasi šaltokas vėjelis ir nenorom verčia pagalvoti apie artėjantį rudenį. Ach, tas ruduo ir žiema, kiek mes visokiomis susisiekimo priemonėmis apkeliavome praėjusį rudenį ir žiemą, kiek buvo privargta, prišalta ir miškų išlandžiota, o sniego būdavo iki juosmens. Todėl ir dabar nenoromis lenda mintis į galvą, kad nežinia dar kokie žygiai ir pavojai laukia mūsų ateinančią žiemą.

Pažvelgiu pro bunkerio angą. Priešais matyti B. sovchozas, kaimyninė mūsų sargyba, kuri, būdama arčiau miško, yra dažnai užpuldinėjama: beveik kasnakt čia įvyksta didesnis ar mažesnis susišaudymas su priešu. Vieną kartą įvykus smarkioms kautynėms, ir mes išvykome į pagalbą, bet priešas pajutęs, kad jau blogai, padegęs keletą trobesių, pabėgo.

Mūsų įgula stovi strateginiu atžvilgiu geroje vietoje, todėl užpuldinėjama rečiau. Gražioje vietoje ant kalnelio stovi mūsų būstinė, apsupta bunkerių. Pro angas visur matyti puikus apšaudymo plotas, todėl priešui čia prisėlinti yra sunku.

Čia mes gyvename jau trečias mėnuo. Dabar, ankstyvą rugsėjo sekmadienio rytą, visi dar ilsisi po nakties tarnybos. Štai, čia pat prie durų kampe, lyg barikadomis apsikrovęs šovinių dėžėmis, guli Antanas, visų pramintas „biznierium", nes jis turi didelių prekybinių gabumų. Po jo lova didžiulis, raudonai dažytas, lagaminas slepia daug „paslapčių". Antrame kampe guli ramusis ir tylusis gr. B. Toliau, antrame gale prie lango — eil. M., kuris amžinai pražuvęs su „katiušomis". O šalia jo raudonas, lyg burokas, j. psk. G., didžiulis kortų mėgėjas ir turis šioj srityj nepaprastų gabumų. O greta jo, antroj pusėj, mūsų juokdarys eil. B. Toliau matyti tuščia lova, tai mūsų „kapelmeisterio" gr. V., kuris dabar guli ligoninėje.

Visi šie vyrai, nežiūrint nuomonių bei specialybių skirtumų, gyvena lyg viena šeima. Kartu išgyventi sunkūs pavojai ir vargai, kautynės ir nemigo naktys sujungė juos broliškais ryšiais. Jeigu vienam kuriam jų reiktų atsiskirti iš mūsų tarpo, tai visi tai pergyventų kaip skaudų smūgį.

Na, bet jau laikas baigti. Štai, jau ir Antanas atsikėlęs ir „viršila" rengiasi, — eisime gerti kavos.

Rytai — Rugsėjis.

Eil. Pr. Petryla

Keli žvilgsniai į Šiaurės Rusiją

KELIAI

Teisingai sakoma, kad Rusijos keliais tik šunes gali išbėgti, ir tai dar vasaros metu. Pavasarį ar rudenį praeiti ar pravažiuoti nė negalvok. Krašte gausu didelių pelkių, raistų, upelių ir ežerėlių, tai keliai ir praėjimai eina ne ten, kur žmonės nori, bet ten, kur pati gamta diktuoja. Tiltai tik ten padaryti, kur būtinai reikalingi. Ir tai paskubomis, mediniai, netašytų rąstų ar lentelių; grioviai nuo caro laikų nevalyti, užaugę. Važiuojant tokiu keliu, jei vienas ratas į duobę iki ašies įkris, tai antras būtinai ant akmens pakliūs. Nuo kelių nedaug kuo skiriasi ir esantys toli vieni nuo kitų plentai: kreivi, netašytų akmenų, duobėti, tiltai nuo menkos priežiūros sulinkę, išardytomis atramomis.

Rudenį ir pavasarį tokiais keliais nė nemėgink važiuoti.

CERKVĖS

Šiaurės Rusija — cerkvių kraštas. Kiekvienas didesnis kaimas būtinai turi didesnę ar mažesnę cerkvę. Žinoma, jos visos statytos dar anais caro laikais. Kur turtingesnis kaimas, ten pajėgė pasistatyti mūrinę, gražioje vietoje, gražaus stiliaus cerkvę. Ją prabangiai įrengė, išpuošė, paauksavo. Nedideli ir neturtingi kaimeliai pasitenkino mažomis, medinėmis cerkvėmis ir tik su vienu altorėliu. Tačiau iš prigimties pamaldus rusas ir čia rasdavo daug savo dvasiai peno. To rusų pamaldumo nesunaikino ir 25 bolševikų valdymo metai. Todėl dabar visai nestebina šventadieniais gausus maldininkų skaičius cerkvėse, iš paskutinių išteklių aukojamos žvakutės, papuošimams sunešami gražesni ir brangesni daiktai, gražiausios gėlės skinamos altoriams ir paveikslams papuošti.

KAPINĖS

Jau nuo seno kiekvienas rusų kaimas turėjo savo gražiai tvarkomas kapines. Kiekvienas carinės Rusijos gyventojas savo artimųjų kapus puošė, statė metalo, cemento ar akmens kryžius. Tik pats neturtingiausias elgeta tenkinosi kukliučiu medžio kryželiu. Bolševikmečiu mes visai ką kita matome. Gražios kapinių tvoros išgriautos, išvartytos, medžiai iškirsti, pradėta gyvuliai ganyti, kryžiai išversti ir neleista nauji pastatyti, takai užaugo žolėmis, antkapiai nesutvarkyti, kiaulių išrausti.

Tik iš krašto išvijus bolševikus, ant kapų pradėjo dygti kuklūs kryželiai; artimo prižiūrima išaugo viena antra gėlelė.

PIRTYS

Rusas yra didelis pirties mėgėjas. Jis savo pirtį net geriau įsirengia, negu gyvenamąjį kambarį. Pirtį pasistato toliau nuo gyvenamųjų trobesių: paupy, paežerėj ar prie didelės balos, kad būtų saugiau gaisro atveju. Pirtis būtinai su grindimis, į krosnį įmūrytas didelis katilas karštam vandeniui, kampe stovi didelė šalto vandens statinė. Čia prausiasi visi: maži vaikai, paaugusieji, vyrai, moterys ir paliegę seniai. Garais pirtį taip įkaitina, kad nepratęs nė nosies negali įkišti, o jiems vienas malonumas ir džiaugsmas.

KROSNYS

Bent trečdalį gyvenamojo kambario užima didžiulė krosnis. Ant jos vyksta visas rusų gyvenimas: gimsta, auga, myli ir miršta. Jeigu rusui atimsi krosnį, tai bus atimta jam pusė gyvenimo. Joje jis verda, kepa; ant krosnies net visa šeimyna žiemą, vasarą guli: žiemą, kad šilčiau būtų; vasarą — kad šalčiau. Ne kartą krosnis jam ir pirtį atstoja. Seneliai ilgas pasakas pasakoja, jaunieji dainas dainuoja — vis ant krosnies.

Mums jauniesiems šis kraštas buvo „terra incognita". Apie šią žemę tik tėvai pripasakojo būtų ar nebūtų dalykų. O dabar mes patys braidome tolimus Rusijos pelkynus ir šliaužiojame jos grioviais.

Viršila Umbrasas

M. SMETONA

* * *

Pakvipo parakų pasaulis.
Sudundo šūviai alkani.
Skaisčiai liepsnotas veidas saulės
Ištirpo dūmų sūkury.

Išėjo glaudžios brolių gretos,
Veidais žėruojančia drąsa.
Jiems mojo žalios klevo šakos,
Žibėjo lapuose rasa.

Suklupo rūtose mergelė;
Žolynai glostė veidą jos.
Melsvas akis į dangų kelia,
Kaip lino žiedas be rasos.

—Grąžink, Aukščiausias, mano brolį,
Grąžink bernelį į namus. —
Malda ištirpo žemės toly,
Alsavo vakaras ramus.

Kai sutemos ant žemės leidos,
Praskrido paukščiai svetimi.
Skaisčiai liepsnotas saulės veidas
Nuskendo ežero vilny...

Už Tėvynę

Skiriu V. A.

Neraudos prie kapo motina nei mylima,
nemirgės kryželis Tavo tėviškės žieduos —
Tik daina jaunystės atskambės gal tolima,
paukščiai į Tėvynę lėkdami Tau pagiedos.

Kai krinta lapai rudenį, man jų negaila ir neliūdna. Jie išgyveno žalią vasarą; jie gėrė saulės spindulius; jie džiaugės grožiu ir jaunyste. Dabar jie pagelto, ir jų vieta žemėje. Viskas iš žemės ateina ir į ją sugrįžta.

O tu nukritai žalias ir neišgyvenęs jaunystės. Tu atėjai iš savos, mylimos, žemės, o nukritai toli...

***

Tėvelis jau išėjęs į tarnybą. Pati mažiausioji sesutė tebesivarto po lovą. Ji dar nieko neišmano, ir niekas jai nerūpi. Kita sesutė ir broliukas prausiasi kaklą, ausis, prausiasi atidžiai, nes mokytojas liepė į mokyklą ateiti švariems. Et, irgi vaikai! Dar jiems tai pasakyti reikia. O, Vytautas tai seniai pats žino. Ką čia ir mąstyti apie švarą, jam antros klasės gimnazistui švara aiškus dalykas, ir jis pats kasdien susitvarko. O yra tikrai įdomių dalykų, apie kuriuos pamąstyti verta.

Susišukuoja prieš veidrodį plaukus, mintyse dar pakartoja naujai išmoktą eilėraštį. —

„Vai, neverk, motinėle, kad jaunas sūnus
eis ginti brangiosios Tėvynės
ir palūžęs kaip ąžuolas girių puikus
lauks teismo dienos paskutinės..."

Gražiai atsisveikina su mamyte ir šūkteli į kitą kambarį:

— Aliute, einam!.

Aliutė jau baigė pinti kasas, tik įriša kaspiną.

— Tuojau!

— Na, jei pavėluosim?

— O kas?....

— Aš noriu būti punktualus. Eiu, tavęs nelauksiu.

— Einu, einu ir aš.

Pakeliui Vytautas vis kartoja eilėraštį. Pirmoji pamoka, o jei paklaus jį? — Kokia gėda būtų nemokėti. Prisimena Vytukas, pradžioje mokslo metų buvo užduotas eilėraštis „Lietuva brangi"; ir vienas berniukas nemokėjo. Ak, kokia gėda šito eilėraščio nemokėti! Vytukas raudo už jį.

Kiek kartų sakė mokytojas, kad mokytis reikia viską, bet žinoti ir mokėti tai, kas liečia gimtąjį kraštą, yra kiekvieno lietuvio garbės dalykas. Vytukas niekados čia nenusikalto. Lietuvos istoriją, geografiją, daineles ir eilėraščius, lietuvių literatūrą jis visada žinodavo penkiems. Mokėsi gerai ir kitų dalykų, bet šie jam stačiai džiaugsmą suteikdavo.

Atėjo tik tik prieš pamokas.

— Matai, tik nepavėlavom. Kitą kartą anksčiau kelkis, jei nori gražiai kasas susipinti.

— Klausau, mano pone ir valdove, — nusijuokė Aliutė ir nubėgo į pirmąjį suolą.

Norėjo dar kažką jai Vytukas pasakyti, bet susigėdo Onutės. Ši Aliutės draugė dažnai pas juos užeidavo ir Vytukui labai patiko. Tokia rami, gera ir labai gražiai eiles deklamuoja.

Šiandien tikrai daugelį paklausė, beveik pusę klasės. Deja, ne visi mokėjo. Kitus pagyrė mokytojas. Pagyrė ir Onutę. Vytukas visą pamoką buvo neramus: manė, kad nepaklaus jo. Nejaugi neteks jam garsiai, gražiai, prie visos klasės, ištarti šių Maironio žodžių?

Teko. Pašaukė jį patį paskutinį. Ir buvo ko pasiklausyti! —

„Taip nelaužyk sau rankų, kaip beržo šakas,
kad laužo užrūstintas vėjas —
Tau dar liko sūnų. Kas Tėvynę praras,
antros neišverks apgailėjęs..."

Vytuko balsas drebėjo, o pakeltose akyse sužibo ašaros. Klasė net kvapą sulaikė.

— Puiku, Vytautai! Iš tavęs bus vyras, — pasakė mokytojas.

Vytukas atsisėdo ir mąstė. „Tau dar liko sūnų..." Jeigu jis kada nors žūtų, mamytei liktų dar vienas; ir gal ji neverktų labai....

***

Pavasaris išsiskleidė visu grožiu. Jaunystė pačiame žydėjime.

Vytautas eina gatve. Iš bažnyčių išsipylė žmonės. Plaukia iš lėto žmonių srovė. Neskuba niekas, nes reikalų sekmadienį nėra. Jauni susitinka, renkasi į būrelius ir eina džiaugdamies. Vytautą kažkas papurto už rankovės:

— Einam į rungtynes. Ko slankioji vienas? —

Aliutė. O su ja ir Onutė juokias. Jos dar gimnazisčių uniformom, o Vytukui teko valdininku pasidaryt. Labai norėjo baigti gimnaziją, o išėjo kitaip...

— Jūs einat?

— Taigi, įdomu bus: LGSF ir Šarūnas.

— Gerai, einu ir aš.

Aikštė pilna. Jie prasispraudė aikštės kampe į priekį. Rungtynės įdomios. Vytautas mėgo šį sportą ir atidžiai sekė. Tačiau, jo dėmesys nukrypo kitur. Mergaitės domėjosi labai aktingai. Jos plojo, šaukė, skatino žaidėjus. Onutės plaukai išsidraikė, veidai užraudo. Ji tiesė rankas, tarytum norėdama sviedinį krepšin įstumti; ji pritūpdavo net kai sviedinys pralėkdavo pro šalį; ji šaukdavo valio, juokdavos ir plodavo, kai sviedinys įsmukdavo krepšin. Vytautas nebežiūrėjo į rungtynes. Grožėjosi tos mergaitės entuziazmu.

— Onute, ko taip jaudinies? — paklausė, kai baigės rungtynės.

— Jei tu žaistum, dar labiau jaudinčiaus...

Vytauto akyse kažkas nušvito.

— Gerai, kitą kartą aš žaisiu...

***

Deja, žaisti nebeteko. Vytautas buvo pašauktas į frontą. Motina verkė, sesutės nuliūdo, brolis visur vaikščiojo drauge su juo. Vytautas buvo ramus. Tiktai ant liepsnojančio jaunystės džiaugsmo tarytum kas vandeniu užliejo. Tik dabar jis pamatė, kaip gražiai sodai žydi. Tik dabar saulė nušvito visu žėrėjimu. Dabar miestas jam pasidarė artimesnis, mielesnis. Kiemas, kuriame jie gyveno, atrodė jam tarytum koks rojaus langelis. Onutė niekada nebuvo tokia graži, kaip šį pavasarį. Jų pasivaikščiojimai, kiekvienas jos žodis nuostabiai skambėjo Vytauto širdy.

— Grįšiu, kodėl mama taip verkia? — mąstė Vytautas.

— Grįšiu, kodėl Onutės liūdnos akys?

— Grįšiu, kodėl man likimas neleistų pasidžiaugti jaunyste?

— Grįšiu daug Tėvynei padaręs.

Paskutinę dieną prieš išvažiuojant Vytautas buvo ramus, net linksmas. Visus ramino, juokavo.

Kai su kitais draugais žygiavo gatve, beveik nematė nieko, tik plaukė ir plaukė įvairios mintys...

— Aš grįšiu. Aš gyvensiu, ir viskas turės būti kitaip. Aš dirbsiu kitiems ir sau. Aš džiaugsiuos ir džiu-

Kas nauja LIETUVOJE

— Šiuo metu prasidėjo vaisinių medžių sodinimas. Kai kuriose srityse ypač numatoma išplėsti vaismedžių sodinimą ir nepasiturintiems gyventojams duodamos lengvatos įsigyjant vaismedžius.

— Savitarpinė Pagalba savo dviejų darbo metų apžvalgai padaryti šaukia apskričių komitetų pirmininkų suvažiavimą, įvykstantį Kaune.

— Šiomis dienomis Vilniaus apskrityje pasibaigė JŪR parodėlės, vykusios visuose valsčiuose. Dalyvavo apie 800 JŪR narių ir premijas gavo apie 600 narių.

— Vilniaus srityje šiais metais tabako derlius gana patenkinamas. Buvo užsodinta apie 105 ha žemės plotas. Vilniaus ir Ukmergės džiovyklos pradeda darbą.

— Vilniaus apskrities agronomo įstaiga dar superka vaismedžių sėklas (obuolių, kriaušių ir kaulavaisių). Už sėklas, be nustatytos kainos, duodamos vertingos premijos.

— Spalio 22 d. Naujoje Vilnioje prisaikdintas vienas ukrainiečių batalionas.

— Pagal Generalinio Komisaro Kaune paliepimą likviduojami — klijų fabrikas „Stipruolis" Vilniuje ir Valstybinis Sporto įrankių fabrikas Vilniuje.

— Vilniaus Miesto Maitinimo ir Ūkio Skyriaus pranešimu, vaikams nuo 4 iki 6 metų amž. pienas visai neduodamas. Vaikams nuo 2 iki 4 metų pagal vieną atkarpą bus duodama 0,25 l pieno, o iki 2 metų — 0,5 l pieno.

— Veisliniai raguočiai, perleisti kitam ūkiui, įskaitomi į prievolės pristatymo kontingentą ir išduodamos premijos.

— Apskričių kooperatyvai ar ten esantieji „Lietūkio" skyriai superka užaugintas pagal sutartis ir užaugintas laisvai dobilų ir žolių sėklas. Už supirktas sėklas duodamos premijos.

— Ūkininkams, pieno statytojams, už pristatytą į kooperatines pienines, sūrines ir grietinės nugriebimo punktus pieno riebalus duodamos premijos; už virš normos rugpiūčio — spalio mėn. pristatytus 5 kg riebalų duodama 4 premijos taškai. Be to, už kiekvienus 1.600 gr pieno riebalų, pristatytų virš nustatytos ūkininkui normos, duodami du cukraus ženklai.

— Nuo š. m. spalio 1 d. kainų direktorius nustatė kiaušiniams naujas kainas — mažmenų prekyboje švieži kiaušiniai negali būti pardavinėjami brangiau kaip po 10 pf. už štuką.

Kultūrinės naujienos

— Pereitą savaitę minėjęs savo 10 metų kūrybinio darbo sukaktį komp. Julius Sinius neseniai baigė 5 dalių siuitą pagal lietuvišką pasaką „Sigutė", kuri pirmą kartą buvo atlikta spalio 23 d. įvykusiame simfoniniame koncerte.

— Nepersenial Gervėčiuose įvyko naujos progimnazijos atidarymo iškilmės. Iškilmingame posėdyje progimnazijos direktorius kun. Gylys nušvietė progimnazijos įkūrimo sunkumus ir pareiškė visuotinį džiaugsmą, kad ir karo metais šio krašto lietuviai susilaukė vidurinės mokyklos. Po iškilmingo posėdžio buvo meninė dalis, kurią atliko tos mokyklos mokiniai.

— Gardino aps. liet. pr. mokyklų inspektoriui Jezukaičiui vietiniai vokiečių organai leido įsteigti Marcinkonyse lietuvių vidurinę mokyklą. Numatoma, kad jau šiais metais šioje mokykloje galės veikti I, II ir III klasės. Tikimasi, kad mokykla savo darbą pradės jau artimiausiu metu.

— Spalio 16—17 d. d. M. K. Čiurlionio vardo meno ansamblis su savo daina, kanklių muzika ir tautiniais šokiais gastroliavo Ukmergėje, o spalio 24 d. Lentvaryje.

— Prieš kurį laiką Tartu mieste leidžiamas estų laikraštis „Postimes" atspausdino Vinco Krėvės apysaką „Išsibarė" ir J. Strakšio „Žvejo širdis". Šiuos abu dalykus į estų kalbą išvertė rašytojas M. Pukitis, vienas iš produktyvesniųjų estų vertėjų, kuris į estų kalbą yra išvertęs visą eilę veikalų. Šiuo metu jis verčia vokiečių rašytojo Dr. Victor Jungfer romaną iš Lietuvos ūkininkų gyvenimo „Skaringaitės kelias", kurį ir mūsų Valstybinė Leidykla ruošiasi išleisti lietuvių kalba.

— Spalio 31 d. „Vaidilos" Teatre įvyks iškilmingas „Naujųjų žmonių" spektaklis, skiriamas žymaus lietuviškojo teatro darbuotojo Juozo Stanulio atsisveikinimui su teatriniu darbu, kurį jis 25-rius metus dirbo.

— Spalio 24 d. Vaikų Darželio Nr. 7 patalpose, vadovaujant darželių instruktorei Čeplenei, įvyko darželių auklėtojų ir kursančių susipažinimo pobūvis su įdomia programa. Buvo skaityta kolektyvinis referatas iš pedagogikos, kurį skaitė darželių auklėtojos ir pačios kursantės, savo kūrybos paskaitė J. Švabaitė, Pr. Aukštikalnytė ir Z. Pundžiūtė. Meninę dalį atliko Muz. Mokyklos mokytojai Kaupelytė - Kaveckienė ir Norvaiša ir mokinė J. Barilaitė.

— Spalio 24 d. „Varpo" choras ir tautinių šokių grupė koncertavo Ostland — Lazarete esantiems sužeistiems kariams.

— Naujuoju Žemaičių Teatro direktoriumi neseniai paskirtas dail. Telesforas Valiuš.

— Šiuo metu Gardino apskrityje veikia 21 lietuvių pradžios mokykla.

— Siemet, spalio 22 d., sukako Jurbarko gimnazijai 25-ri metai nuo jos įsteigimo. Jurbarko gimnazijai vadovavo net 12 direktorių. Dabartiniu metu gimnazijoje mokosi 309 mokiniai.

— Biržų Prof. Sąjungos Biuro pastangų dėka studentų kvartetas, vadovaujamas Liudo Jarošeko (sudėties: Žmuidzino, Jarošeko, Matukonio ir Paulionio) spalio 18—19 d. d. Biržų visuomenei pateikė porą koncertų.

— Marijampolėje dail. B. Alkevičiūtė suruošė lietuviškos ornamentikos parodą. Buvo išstatyta keletas šimtų ornamentikos piešinių ir brėžinių kaip antai: kilimų, juostų, pano, lovatiesių, pagalvėlių, užuolaidų, mezgimo ir siuvimo pavyzdžių ir kt. Paroda susilaukė gausaus lankytojų skaičiaus.

— Spalio 10 d. Marijampolėje gastroliavo Kauno Didžiojo Teatro aktorių trupė, vad. akt. Lauciaus. Vaidino komediją „Slidus pusmilijonis".

— Į Biržų Miesto Dramos Teatro konkursą, įvykusį spalio 18 d. stojo gausus teatro meno mylėtojų skaičius — 47 asmenys: 21 vyras ir 26 moterys. Konkursą išlaikė 24 asm.: jų tarpe 9 vyrai ir 15 moterų.

— Spalio 24 d. Kaune įvyko Liet. Blaivinimo S-gos ruošiamas meno literatūros ir dainų vakaras. Programoj dalyvavo rašytojai: St. Santvaras, J. Palionis, V. Bražėnas - Bražvilius, Didžiojo Teatro solistai J. Mažeika ir Ald. Vaitkutė - Ivanauskienė, Graužinio kvartetas, D. Nasvytytės šokio meno ansamblis, policijos orkestras, dir. Br. Jonušo ir kt. Konferavo Kauno D. Teatro art. K. Mikalauskas.

---

ginsiu kitus.

Kojos žengė pagal maršo taktą, o širdis plakė, o mintys plaukė daug greičiau.

✿✿✿

Bėgo vasara. Žydėjo vienas po kito žiedai. Brendo laukai, noko sodai. Gamta davė ir žadėjo daug turtų. O fronte virė kovos.

Vytautas dažnai rašė saviesiems, ypač motinai.

Esąs ten, kur mirtis kiekvieną momentą žiūrinti į akis. Tačiau, nebaisu, nes jaunystė esanti drąsi ir pergalinti viską. Jis žinąs, kad motinos maldos už jį, kad artimųjų mintys su juo, kad tėviškė laukianti jo. Ir viltis jam padedanti budėti naktis, atlaikyti priešo ugnį.

Esą toli nuo savo krašto, bet jis žinąs, kaip gražiai dabar ramiuos laukuos rugiai linguoja, kaip žydi linai, kaip žmonės senojo miesto gatvėmis į tarnybas skuba. Jis žinąs, kad grįš ir visa tai vėl matys. Ir jam esą gera, nes tėviškėlės vaizdas pavargusį šiltai užliūliuojąs šaltame bunkery.

— Jeigu žūčiau, neverk, mama. Už Tėvynę žūčiau...

✿✿✿

Žiūriu į krintančius lapus. Negaila man jų ir neliūdna. Jie pageltę, jie pergyvenę vasarą ir jaunystę.

Atėjo laiškas motinai iš fronto, bet nebe nuo sūnaus.

Jis krito, kaip lapai rudens krinta.
Jis krito jaunas ir žalias.
Jis krito už Tėvynę.

Gatvėje skamba vaikų balsai. Jie skuba į mokyklas. Tenai mokos, ruošias ateičiai, deklamuoja:

„Vai, neverk, motinėle, kad jaunas sūnus
eis ginti brangiosios Tėvynės
kad pavirtęs kaip ąžuolas girių puikus
lauks teismo dienos paskutinės".

Tik nebedeklamuos niekad Vytautas.

Aikštėje vyksta rungtynės. Mergaitės jaudinas ir krykštauja.

Tik niekados anas nebežais.

Motina alpsta, nes ašaros jau išseko. Tėvas rūstus, ir veidas pajuodęs.

— Už Tėvynę..., — atskrenda aidas. Ir motina pakelia galvą, tėvas nušvinta.

Sesutės išblyškusios vaikšto, kaip šešėliai slenka.

Už Tėvynę..., — prisimena žodžiai. Ir liūdnai dainuodamos vėl pina kasas.

Brolis sėdi gimnazijos suole ir laukia, kada pašauks jį deklamuoti eilėraščio: —

„Taip nelaužyk sau rankų, kaip beržo šakas
kad laužo užrūstintas vėjas...
Tau dar liko sūnų...

— Tau dar liko sūnų, — mąsto berniukas. — Likau aš. Ir būsiu tau, mama, geras sūnus; ir būsiu vertas sūnus Tėvynei, kai Ji mane pašauks.

— Už Tėvynę..., atskamba brolio aidas.

Bėgs, rudenys ir lapai geltoni kris. O žmonės krinta ir žali, neperžydėję. —

Už Tėvynę...

Alė Nakaitė

Karo paliestųjų dėmesiui

1. Lietuvių savisaugos batalionų karių,
2. Lietuvių statybos bataliono karių,
3. Transporto tarnybos talkininkų,
4. Kitų, esančių kariuomenėj, policijoj bei panašiose organizacijose,
5. Reiche dirbančių darbininkų,
6. Žuvusių partizanų ir
7. Išvežtųjų

šeimų nariai, reikalingi kokios nors pagelbos, kreipiasi į Karo Paliestųjų Aprūpinimo Departamentą prie Darbo ir Socialinių Reikalų Vadybos, Kaune Laisvės al. 72, tel. 22317, duodami apie save šias žinias: vardas, pavardė, gyv. vieta, kas yra kariuomenėj ar darbe, kas buvo šeimos išlaikytojas, ar likę šeimos nariai dirba, ar turi kokį turtą ar pajamas ar gavo ir ar gauna iš ko pašalpą ir t. t.

Karo paliestieji, turį skundų, juos raštu gali paduoti Pirmajam Generaliniui Tarėjui, Kaune, Duonelaičio gt. Nr. 32.

Vilniaus Karių Globos Komitetas

Vilniaus Miesto Burmistro iniciatyva Vilniuje susidarė ir pradėjo veikti Lietuvių karių ir jų šeimų globos komitetas. Komitetan įeina šie asmenys: adv. Antanas Juknevičius — pirmininkas, adv. Bronius Paleniūnas — vicepirmininkas, Emilija Gruodienė — iždininkė ir vyr. inspektorius Jonas Kareckas — sekretorius. Nariais yra: Ona Dabulevičienė, kun. dr. Vladas Gruonis, gimnazijos direktorius Vincas Martinkėnas, teisėjas Vytautas Mykolaitis ir direktorius Eugenijus Petrauskas.

Jau veikia šios sekcijos:

1. Fondo ir aukų rinkimo sekcija, kuriai vadovauja teisėjas V. Mykolaitis, kalbamos valandos nuo 9—14, Sniadeckių gt. 6, kamb. 28, tel. 1283, popiet galima skambinti tel. 424.

2. Karių kultūrinės globos ir ryšio sekcija, kuriai vadovauja kun. dr. Gruonis, kalbamos valandos 13—14, Literatų 11—20, tel. 1859; priešpiet galima skambinti tel. 1858.

3. Sužeistų karių ir invalidų globos sekcija, kuriai vadovauja direktorius V. Martinkėnas, kalbamos val. 9—14, Pilypo 3, tel. 161.

4. Karių šeimų globos sekcija, kuriai vadovauja O. Dabulevičienė, kalbamos val. 8—14, Rožių al. 4—5, tel. 110.

Vilniaus Komitetas priklauso Vyriausiam Karių ir jų šeimų globos Komitetui, kuris yra sudarytas prie Visuomenės Reikalų Departamento Vidaus Reikalų Valdyboje Kaune ir bus Vilniaus Miesto Burmistro globojamas.

Komitetas jau pradėjo karių šeimų registraciją, rengia koncertą ir aukų rinkliavas, sueina į ryšį su mūsų daliniais Rytuose ir sužeistais kariais Vilniuje.

Komitetas tikisi, kad visuomenė jį plačiai parems.

Sportas

— Spalio 23 d. Vilniuje buvo suruoštos pirmos draugiškos, kartu ir jumoristinio pobūdžio, futbolo rungtynės tarp sporto darbuotojų ir teatro vienuolikių. Stadionas šį kartą sutraukė beveik visai naują publiką, kurios dauguma pateko į aikštę tik pirmą kartą stebėti pajėgumo ne tiek senų sporto buvusių žvaigždžių ir kitų „aukštos" klasės futbolininkų, bet kiekvienam buvo įdomu pamatyti, ką pademonstruos teatralai - aktoriai. Ką jie scenoje sugeba sukurti, mes puikiai matom ir žinom, bet žalioj vejoj, nesant režisieriaus, toji vaidyba menkai klostėsi. Šios rungtynės buvo labai maloni staigmena visiems sporto mėgėjams, o ypač jaunimui, kai jie sekdami tokį aktorių Jukną, Škėmą, arba žymius futbolininkus, kaip Skardį (buvęs internacionalas), kuris šiuo metu traukia per 100 kg. patrulio žygių meisterį Keturakį, ietininką Kamičaitį ir šachmatų karalienių gerbėją Vaitonį, turėjo gardaus juoko, nes ši profesija visiems buvo toli gražu nelabai judriai atliekama.

Pats žaidimas susidarė daugiausia iš puikių derinių, kurios kombinavo net paskiri žaidėjai, bet visi žaidėjai subėgdavo krūvon (iki 21 žaidėjo), palikdami frontą be gilumos, kad tik ką nors sukombinuotų. Bet sviedinys tarp šios grupės šokinėjo ore ir nė vienas nesuskubdavo laiku pataikyti ten, kur norėjo. Aikštėje atrodė rugby komandos, o publikoj didžiulis juokas. Taip abi vienuolikės, viena kitą aštriai puldamos, baigė rungtynes lygiomis savo naudai 1 : 1 (1 : 0). Rungtynes atidarė ir šiltą žodį tarė didžiulis sporto rėmėjas Vilniaus m. burmistras plk. Dabulevičius. Girdėti, kad abi komandos ruošiasi lygiųjų revanšui.

— Lietuvos futbolo pirmenybės artėja prie pabaigos, todėl dabartinės likusios rungtynės kiekvienai komandai itin yra svarbios, kad tik iškopus į geresnę vietą lentelėj. Praeitą sekmadienį, spalio 24 d., Kaune įvyko įdomiausios futbole varžybos tarp dviejų lyderių, pirmaujančių į pirmąją vietą, tarp Tauro ir Šiaulių Gubernijos. Gubernija visą laiką žygiuodama be pralaimėjimo, suklupo prieš 1942 m. meisterį Taurą, kuris nepaprastai puikiu žaidimu, kurio netrūko ir Gubernijai, parodė pasigėrėtiną sviedinio valdymą ir kombinacijas. Vis dėlto Tauras įdomiai kinančia pasekme 6 : 3 (3 : 2) paklupdė favoritą ir nustūmė į II-ją vietą.

Kauno LGSF nugalėjo Panevėžio MSK 4 : 0 (2 : 0). LGSF ekipa buvo darnesnis vienetas, o dar panevėžiečiams netekus centro saugo (sužeidė) Martinkaičio, pralaimėjimas buvo neišvengiamas.

— Dabartinė futbolo pirmenybių lentelė atrodo taip:

	rungt. skaič.	taškų skaič.	įvarč. sant.
1. Tauras	7	12	24:10
2. Gubernija	7	12	26:17
3. K. LGSF	8	9	27:18
4. Perkūnas	7	7	15:11
5. Kovas	7	6	17:19
6. Viln. LGSF	7	6	18:25
7. Šarūnas	6	5	9:18
8. LFLS	7	1	7:20
9. Pan. MSK	2	0	3:8

— Įvykusios jumoro rungtynės tarp Kauno radiofono ir teatro komandų buvo nutrauktos prie pasekmės 1:0 teatralų naudai. Bendrai, šios rungtynės buvo labai vykusiai ir jumoristiškai parengtos.

— Sekmadienį (X. 24) Ukmergėje įvyko tarpmiestinis Kaunas — Ukmergė miško bėgimas; nugalėjo Kaunas. Individualiai pirmuoju atbėgo Vietrinas.

— Dviračių lenktynėse apie Kauną (60 km) pirmuoju šį nuotolį nuvažiavo St. Juodžbalis.

Draugiškose rungtynėse pirmą kartą viešėdama Vilniuje jauna Trakų LGSF ekipa pralaimėjo prieš Vilniaus LGSF 17:43 (8:17).

— Ispanijos sostinėj Madride įvykusio šachmatų turnyro nugalėtoju išėjo mūsų kaimynas didmeisteris estas Keresas, kuris iš 14 galimų taškų surinko 13 taškų, kas yra nepaprastai puikus rezultatas. Antrąją vietą laimėjo Fuentes su 11,5 taško, III v. teko vokiečiui Brinkmanui, 9,5 tšk.

UŽSIENIO ŽINIOS

VYRIAUSIOJI FIURERIO BŪSTINĖ. Baigiant vyriausiosios kariuomenės vadovybės narių suvažiavimą, kuriame vadovaujančios valstybės ir partijos asmenybės skaitė paskaitas užsienių ir vidaus politikos klausimais, Fiureris priėmė suvažiavimo dalyvius ir jiems kalbėjo apie politinę bei karinę padėtį.

VYRIAUSIOJI FIURERIO BŪSTINĖ. Spalio 19 d. Fiureris kapitoną Valterį Nowotny, grupės vadą vienoje naikintuvų eskadroje, ryšium su jo 250-tąja pergale ore, kaip aštuntąjį vokiečių kariuomenės karį apdovanojo Ąžuolo lapais su kardais ir brilijantais prie Geležinio kryžiaus Riterio kryžiaus.

BERLIN. Fiureris spalio 18 dieną priėmė Bulgarijos regentų tarybos narius princą Kirilą ir profesorių Filovą. Fiureris su princu Kirilu ir profesorium Filovu tarėsi apie bendrą padėtį ir bendrus dominančius klausimus. Susitikime iš vokiečių pusės dalyvavo Reicho užsienio reikalų ministeris von Ribbentropas, generolas feldmaršalas Keitelis ir generolas Jodlis.

BERLIN. „Berliner Lokal-Anzeiger" įsidėjo įspūdingą naujojo vokiečių ginklo veikimo nuotrauką. Nuotraukoje rodomas naujos specialios bombos kliudymas į įtvirtintą taikinį. Nuotraukos paraštėje sakoma, kad naujojo ginklo mėginimas per vieną darbo suvažiavimą, kurį, dalyvaujant vadovaujatiems vokiečių ginklavimosi vyrams, atliko Reicho ministeris Speeras viename aerodrome Rytuose, buvo nepaprastai imponuojantis.

BUENOS AIRES. Dabar sudaryta tokia Argentinos vyriausybė: valstybės prezidentas — divizijos generolas Pedro Pablo Ramirezas; prezidento pavaduotojas ir karo ministeris — brigados generolas Edemiro Favrelis; užsienio reikalų ministeris — generolas Krnestas Gilbertas.

STOCKHOLMAS. Kaip praneša „Aftonbladet" iš Londono, Londone manome, kad JAV generolas Marchalis bus paskirtas vyriausiuoju anglų amerikiečių karo pajėgų vadu Europoje. Generolas Eisenhoweris numatomas vietoje jo štabo viršininku Vašingtone.

BANGKOKAS. Delhio radijas paskelbė žinią, kad lordas Mountbattenas, vyriausiasis Rytų Azijos karinių pajėgų vadas, yra nuvykęs į Čukingą, kur tariasi su Čangaišeku.

BERLIN. Spalio 21 d. feldmaršalas Rommelis savo štabe priėmė japonų karo atašė prie respublikinės fašistinės italijos vyriausybės.

STOCKHOLMAS. Admirolas John Cunninghamas paskirtas britų laivyno Viduržemio jūroje vadu vietoje admirolo Andrew Cunninghamo. Abu admirolai yra pusbroliai.

MADRIDAS. Alžyro radijo žiniomis, Edenas ir Hullis turėjo pasikalbėjimą su de Gaulle, kai jie pakeliui į Maskvą buvo sustoję Alžyre.

TOKIO. Kaip praneša laikraštis „Osaka Mainiči Šimbun", slaptoji valstybės taryba trečiadienį ratifikavo Japonijos ir Filipinų sąjungos sutartį.

ŽENEVA. Laikraštis „Times" nepaprastas korespondentas iš Kairo praneša, kad, remiantis patikimais diplomatiniais šaltiniais, į Sovietų Sąjungą vykstanti amerikiečių karinė misija. Jai vadovaująs generolas majoras Deanas, buv. vyriausiojo žemyno kariuomenės štabo viršininkas.

STOCKHOLMAS. Užsienių reikalų komisaras Molotovas priėmė naująjį nepaprastą ir įgaliotą Jungtinių Valstybių ambasadorių Sovietų Sąjungai Harrimaną.

SONANAS. Subhas Chandra Bosė, indų nepriklausomybės lygos pirmininkas ir drauge Indijos tautinės armijos vadas, ketvirtadienį rytą paskelbė visam pasauliui, kad yra sudaryta Indijos laikinoji vyriausybė „Azad Hind" („Laisvoji Indija").

TOKIO. Žiniomis iš Sonano, laikinoji tautinė indų vyriausybė, kurios galva yra Subhas Chandra Bosė, turės tokias ministerijas: karo, užsienių reikalų, finansų, propagandos ir moterų klausimais. Karo ir užsienių reikalų ministerijoms vadovauti pasiėmė pats vyriausybės galva Bosė. Jis ir toliau pasilieka indų nepriklausomybės judėjimo pirmininkas. Indų tautinė armija pavedama vyriausybės žiniai.

KARYS

Nr. 44 (1206) Vilnius, 1943 m. spalio 30 d.

PRENUMERATA: metams — 6 RM, pusei metų — 3 RM; 3 mėn. — 1.50 RM.
Išsirašoma mažiausiai metų ketvirčiui, prisilaikant kalendorinės tvarkos, pav. I — III mėn., IV — VI ir t. t.

MŪSŲ GYVENIMAS

Pradėjo darbą Lietuvių Karių ir jų šeimų Globos Komitetas

Jau daugelį kartų buvo rašyta ir pasigesta kokio nors centrinio organo, kuris plačiu mastu ir visomis galimomis priemonėmis rūpintųsi mūsų karių ir jų šeimų globos reikalais.

S. m. spalio 10 d. Pirmasis Generalinis Tarėjas P. Kubiliūnas patvirtino Lietuvių Karių ir jų šeimų Globos Komitetų organizavimo ir veikimo nuostatus ir nuo tada pradėjo veikti Vyr. Komitetas. Vyr. Komitetas yra Visuomenės Reikalų D-to direktoriaus žinioje ir jo pirmininkaujamas. Jį globoja Vidaus Reikalų Generalinis Tarėjas. Komitetas sudarytas iš pirmininko, pavaduotojo, iždininko, sekretoriaus — reikalų vedėjo ir 7 narių. Komitete suorganizuotos šios sekcijos: 1) Fondo ir aukų rinkimo sekcija, 2) Karių kultūrinės globos ir ryšio sekcija, 3) Sužeistųjų karių ir invalidų globos sekcija, 4) Karių šeimų globos sekcija. Apskrityse, pirmaeiliuose miestuose ir valsčiuose organizuojami apskričių, miestų ir valsčių komitetai.

Pirmojo Generalinio Tarėjo pavedimu, kiekvienai apskričiai ir pirmaeiliui miestui pavesta globoti kuris nors lietuvių karių arba statybos batalionas. Komitetai visur jau organizuojami ir jiems pavesta nuo spalio 20 iki lapkričio 20 d. pravesti pinigines ir daiktines rinkliavas.

Pinigai su aukų lapais bus renkami įmonėse, įstaigose ir butuose.

Daiktinėj rinkliavoj renkami štokie daiktai: kailiniukai, kailiai, vilnos, vilnoniai siūlai, kojinės, pirštinės, ausiniai, megztukai, šiltos apat. kelnės ir marškiniai, paklodės, antklodės, radijo aparatai, armonikos, gitaros, smuikai, šachmatai, šaškės, nauji kandikliai, naujos pypkės, tabakui ir papirosams dėžutės, gražūs paveikslai, laiškams popierius bei vokai, knygos ir kiti fronto kariams reikalingi daiktai. Drauge nurodoma, kad renkami daiktai būtų švarūs ir visiškai tinkami vartoti. Į rinkimo darbą (ypač knygų) numatoma įtraukti gimnazijos, mokyklos, taip pat įmonės bei įstaigos.

Komitetai lėšų dar gali gauti iš valst. biudžeto, iš savivaldybių, iš rengiamų koncertų bei pramogų ir iš Savitarpinės Pagalbos.

Vyr. Komiteto adresas: **Kaunas, Gedimino gt. 29.**

Džiaugdamiesi sulaukę organizuoto vispusiško rūpinimosi karių ir jų šeimų reikalais, tikimės, kad komitetai, išvystę savo veiklą, pasieks tikrai gražių rezultatų. Karys, turėdamas vienintelį tikslą — kovą su priešu, turi būt laisvas nuo kasdieninių savo ir šeimos rūpesčių. Paskirstymas batalionų apskritims duoda progos visiems tinkamai pasireikšti. Komitetus apie savo veiklą prašome informuoti ir mūsų redakciją, kad kariai ir visuomenė matytų kas yra daroma šioje srityje.

Cis

FRONTO TEATRO REIKALU

S. m. liepos mėnesio pradžioje suorganizuotas Lietuvių Karių Fronto Teatras, po sėkmingos premjeros, kurioje buvo pastatytas lietuviškos buities vaizdelis „Šienapiūtė", o taip pat ir koncertas, Visuomenės Reikalų Departamento buvo pristatytas LAD Štabui. LAD Štabas tuoj paruošė teatrui maršrutą į lietuvių dalinius, esančius Rytuose. Teatras gastrolių turėjo išvykti liepos mėn. viduryje. Tačiau ne dėl Teatro kaltės to maršruto gastrolės buvo sulaikytos. Tuojau buvo imtasi ruošti naują maršrutą, kuris taip pat dėl ne iš teatro kilusių priežasčių nebuvo įvykdytas.

Kad teatras nebūtų be darbo, jam buvo sudarytas gastrolių maršrutas į Lietuvos teritorijoje esančius karių dalinius. Į šias gastroles teatras išvyko liepos mėn. pabaigoje.

Rugsėjo 2 d. teatras iš gastrolių buvo atšauktas, kad vyktų į dalinius, esančius už Lietuvos ribų. Bet ir šį kartą Fronto teatras sudaryto maršruto negalėjo įgyvendinti.

Tuo laiku teatrui per Prof. Sąjungų Centro Biurą pasitarime buvo paaiškinta, kad toks didelis kolektyvas, koks jis tada buvo, jokiu būdu negalės išvykti.

Teatro vadovybė pirmojo repertuaro pagrindu laikydama „Šienapiūtės" vaizdelį, gastrolėms kolektyvą pristatė 24 asmenų. Bet ir šis kolektyvas pasirodė esąs per didelis, nes Fronto Teatrai pagal paskutinį patvarkymą esą galį būti sudaromi tik iš 8 — 12 ir daugiausia iš 15 asmenų. Tokiu būdu „Šienapiūtės" pastatymas pasirodė neįmanomas, nes jame yra nemaža tautinių šokių, kuriuos išpildo ligi 7 porų šokėjų.

Dabar Visuomenės Reikalų Departamento direktorius painformavo „Kario" redakciją, kad buv. Fronto Teatras Generalinio Komisaro įsakymu yra perduotas Profesinėms Sąjungoms „Poilsio ir gyvenimo džiaugsmo" skyriui. Kolektyvas būsiąs suskirstytas grupėmis ir siunčiamas pas fronto karius ir dirbančiuosius.

V. Č.

VĖLINIŲ DIENOS MINĖJIMAS VILNIUJE

Viešas Vėlinių dienos minėjimas Vilniuje įvyks lapkričio 2 d. nuo 15,30 iki 16 val. Vilniaus Rasų kapuose. Vainikai bus dedami ant lietuvių karių kapų ir ant didžiųjų mūsų Tautos Vyrų kapų. Lietuviškoji visuomenė kviečiama gausiai dalyvauti.

KAS DABAR APRŪPINA SPAUDA VISUS MŪSŲ KARIUS RYTUOSE

Visų formacijų lietuviai kariai, kurie dar negauna lietuviškosios spaudos arba jos gauna nepakankamai, **tuojau turi kreiptis tiesiai į Visuomenės Reikalų Departamentą: Kaunas, Gedimino gt. Nr. 29.**

Palydimi žuvusieji kovose su priešu mūsų kariai
(J. psk. A. Mikalajūno nuotr.)

ATRĖMĖ STIPRESNĮ PRIEŠĄ

Aną audringą ir tamsią naktį bolševikai puolė toli už pelkių esantį mūsų mažą atsparos punktą. Jie buvo nuo galvos iki kojų apsiginklavę kulkosvaidžiais, autom. pistoletais ir rankinėmis granatomis. Prisidengdami akinančia tamsa ir audra, valtimis pasiekė krantą. Tuo momentu iš vidurio ežero atidengta „Stalino vargonų" tanki ugnis. Išlipę iš valčių, šturmu šoko prie bunkerio kelis kartus stipresnis priešas. Mūsų vyrai taiklia kulkosvaidžio ir šautuvų ugnimi pribloškė juos prie žemės. Bolševikai, palikę kelias dešimt rankinių granatų, lengv. kulk. apkabų su šaudmenimis, kraujo klanus, vos tik spėjo išsinešti kelis nukautus ir sužeistuosius.

APDOVANOJO SUŽEIDIMO ŽENKLU

Spalio 6 d. vokiečių karinė vadovybė apdovanojo mūsų bataliono jaun. psk. B. P. sužeidimo ženklu. Įteikdamas sužeidimo ženklą bataliono ryšių karininkas padėkojo jam už fronte parodytą drąsą ir pats asmeniškai apdovanojo rūkalais.

SUSIRAŠINĖJAM SU SVETUR ESANČIOMIS LIETUVAITĖMIS

Paskutiniu laiku mūsų bataliono vyrai pradėjo gausiai susirašinėti su į Vokietiją išvykusiomis RDT, repatrijavusiomis ir kitaip atsidūrusiomis tautietėmis.

Toli už gimtojo krašto atsidūrę tautiečiai geriau vieni kitus atjaučia ir supranta, negu tie, kurie nuolat gyvena Tėvynės laukuose.

Abiejų laiškuose atsispindi gili Tėvynės meilė, išsiilgimas gimtųjų laukų ir savo žmonių.

J. K. U.

Prieš išvykdamas mūsų dalinys atsisveikina su savo žuvusiais draugais Rytuose.

DĖL FRONTO KARIŲ RYŠIO SU TĖVYNE

Kaip jau paskelbta spaudoje, kiekvienoje apskrityje yra suorganizuoti lietuvių karių ir jų šeimų globos komitetai. Kiekviena apskritis vispusiškai globos kurį vieną savisaugos ar statybos karių batalioną. **Batalionų vadai ir štabai,** gavę pranešimą, kuri apskritis yra globėja, **turi pareigą tuojau susirišti** iš savo pusės su tos apskrities komitetu ir nurodyti, ko kuriam batalionui daugiausia trūksta, ko labiausiai pageidaujama.

Kariuomenės ar transporto talkininkai lietuviai — atskiri kariai ar jų grupės — tarnaują įvairiuose vokiečių kariuomenės daliniuose, visais savo reikalais turi patys kreiptis į savo tėviškės apskrities komitetą per apskrities v-ko įstaigą.

PADĖKA

Nuoširdžiai dėkoju visiems, pareiškusiems paskutinę pagarbą laidojant mano brolį **psk. Praną Levicką,** ypač ginklo draugams, palydėjusiems į amžiną poilsį ir už suaukotą auką vainikui Geležinkelių bataliono kariams: psk. Antanui Šereliui, gr. Antanui Padveiskiui, gr. Justinui Meškiui, gr. Alfonsui Čeilitkai, eil. Vaclovui Varžinskui, eil. Broniui Sprindžiui, eil. Viliui Baskevičiui, eil. Albertui Gaideliui, eil. Antanui Kulikauskui, eil. Ambroziejui Braškiui ir eil. Juozui Jadzevičiui.

Vrš. Jeronimas Levickas

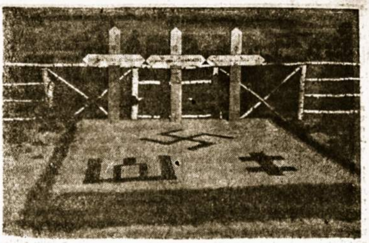

Lietuvių karių kapas Rytuose
(J. psk. A. Mikalajūno nuotr.)

PAMALDOS UŽ ŽUVUSIUS RYTUOSE

Mūsų batalionas iš S. rajono atvyko į K. miestą. Vykstant prie mūsų bataliono buvo prijungta kito bataliono viena kuopa. Atvykus į minimą miestą, apsistojome gana švariose patalpose. Po pusantrų metų veikimo Rytuose, batalionas tik antrą kartą visas susirinko krūvon. Po kelių dienų atvyko pas mus apsaugos dalių kapelionas kun. P., kuris mus šioj vietoj užtiko netikėtai, pravažiuodamas, nes čia lietuviškų dalinių nėra buvę.

Pirmają dieną pamaldos papuolė sekmadienį. Šiuo metu esame jau tikinčiųjų žmonių krašte, todėl ir pamaldos buvo atlaikytos katalikų bažnyčioj, kurios daugumas bataliono vyrų (kuriems neteko parvažiuoti atostogų) jau pusantrų metų nebuvo matę.

Nustatytą valandą rikiuojasi visas batalionas ir žygiuoja K. miesto gatvėmis. Sustoję bažnyčioje tvarkingomis gretomis, prisiminėme Tėvynėje gyventas dienas ir sostinės bažnyčias, kuriose prieš kurį laiką taip stovėdavom.

Pamaldų metu išsiveržė iš vyrų krūtinių: „Pulkim ant kelių", „Marija, Marija" ir kitų giesmių garsai. Mūsų karių pamaldose dalyvavo pilna bažnyčia vietinių gyventojų, kurie dideliu atsidėjimu sekė mūsų lietuviškas pamaldas. Po pamaldų kun. P... pasakė pamokslą. Po pamokslo buvo sugiedotas Tautos himnas. Pamokslo metu buvo matyti keletas moterų, kurios apsiašarojo, o kada išėjom iš bažnyčios, tos pačios moterys pribėgo prie mūsų vyrų ir pradėjo kalbinti lietuviškai. Jos pasisakė, kad prieš keliolika metu čia atvykusios iš Lietuvos.

Kitą dieną visas batalionas susirinko vienon vieton, kur kun. P... darė pasikalbėjimą ir priminė mums, kad savo elgesiu rodytumėm lietuvio kultūringumą. Dar priminė, kad esame tarp tokių gyventojų, kurie Lietuvą jau iš seniausių laikų gerai žino, o dabar stebi tik patį lietuvį, t. y. Lietuvos atstovą, nes jie prieš šį karą daug kartų skaitė įvairiausioj spaudoj apie Lietuvos gyvenimą. Po pasikalbėjimo bažnyčioj buvo klausoma išpažinties, o kitą dieną buvo pamaldos už dviejų batalionų Rytuose žuvusius mūsų karius ir dalinama Šv. Komunija. Po pamaldų sugiedojom: „Marija, Marija", Tautos himną ir grįžome vėl prie savo kasdienio darbo.

Viršila A. Ivanauskas

Aukos kariams Rytuose

Per LAD Ryšių Karininko Štabą paaukojo mūsų kariams Rytuose šie asmens:

Ats. plk. Aleksandras Andriušaitis: knygų — 35, įvairių žurnalų — 43, blokų laiškams — 1, vokų — 35, pieštukų — 5, plunksnų — 5. **R. Grudzinskaitė:** knygų — 9. **J. Galkauskas:** „Savaitės" ir „Kario" — 86 egz. **Julius Raulinaitis:** knygų — 30. **Jonas Verbiejus:** pinigais RM 100, rašomojo popieriaus — 250 lapų, pieštukų — 24. **Vincas Kačinskas:** knygų — 21. **Juozas Rudokas:** tautinių vėliavų — 3. **Gediminas Kažėnas:** knygų 5. **Ona Žėglaitytė:** popieriaus laiškams — 160 lapų, rašom. popieriaus — 8 lapus, bloknotėlių — 1, atvirukų — 127, knygų — 2. **Dobertaitė:** blokų laiškams — 5. **Rusteika:** bloknotų — 20, vokų — 1000.

Per „Kario" redakciją paaukojo šie asmens: **A. Bernotaitis** iš Vokietijos: vokų 75, popieriaus laiškams — 75, veidrodėlių — 3, pieštukų — 2, užrašų knygelių — 1. **L. Kadžytė** knygų — 12. **Eug. Šakinskaitė:** 1 siuntinėlis nežinomam kariui. **Sof. Lungytė:** 1 siuntinėlis vienam kariui. **Stasius Krasauskas:** 1 siuntinys kariui literatui — poetui Rytuose.

PAIEŠKOMI DINGĘ KARIAI

— **Eil. Jonas Norbuntas,** tarnavęs jaunųjų vadų mokykloje, inžinerijos batalione Vilniuje. Prieš pat karą iškeltas į Pabradės poligoną. Žinantieji jo likimą maloniai prašomi pranešt. Adoliui Norbuntui, Raginėnų km., Šeduva, Panevėžio aps.

Prašo atsiliepti

Pas ką yra mano portfelis su dokumentais ir kt. daiktais, dingęs vykstant lietuviams karo talkininkams Rusijoj į paskyrimo vietą (1943. IV. 8.) Prašau grąžinti bent dokumentus, ypač Reicho Darbo Tarnybos knygutę, asmens liudijimą ir fotografijas. Šio kario Viktoro Jenkūno adresą galima gauti „Kario" redakcijoje.

Grandinis Povilas Mečionis prašo atsiliepti **Petrą Bidlauską,** bolševikų okupacijos metu tarnavusį 306 pionierių batalione Vilniuje. Jį patį arba žinančių ką nors apie jį prašoma pranešti per „Kario" redakciją, kur yra gr. P. Mečionio adresas.

Redakcijos atsakymai

Bijūnui. Nors Tamstos eilėraščiuose daug jausmingumo, tačiau formos atžvilgiu jie, vis dėlto, persilpni. Nedėsime. Mėginkite toliau.

Putinėliui. Eilėraščiai silpnoki. Mėginkite ką nors proza. Medžiagą iš Rytų mielai panaudojame. Be to, pasirinkite kitą slapyvardę. Tokią slapyvarde yra pasirašinėjęs dar prieš šį karą buvęs „Kario" bendradarbis a. a. ats. psk. Jonas Variakojis.

Alfonsui Pilypui. Tamstos atsiminimų pradžią gavome. Iš šių kelių puslapių atrodo, kad turėtų tikti, bet neturint visų atsiminimų sunku spręsti. Laukiame visų atsiminimų. Tik rašydami minėkite pačius įvykius — kuo mažiausiai rašykite įvairių savo jausmų bei išvadų, tuščių „filosofavimų". Skaitytojui įdomu tik gyvi faktai.

Vytei Višakiui Tamstos atsiminimus gavome. Įdėsime.

Redakcijoje yra gauti šie rašiniai iš Rytų: A. P. — Kovos krikštas prie upelio, **j. psk. B. Bepirščio** — Išvykstant iš R. kaimo, **vrš. Vl. Plečkaičio** — Prieš banditus, **psk. J. Susmaro** — Gastrolės banditų kaime, ir Ugnies ir plieno žemė. **Gulvyčio** — Šiurpus nuotykis, ir Sovietų bombonešiai puola, **St. Paliulionio** — Nakties sargyboje, **gr. J. Petronio** — Jautrumas vietoje, **Al. Bagdono** — Metinių vakaras automatų ugnyje, **j. psk. Br. Pagalio** — Kovoje Jūs žuvot..., ir Tėviškės sienos saugios, **j. psk. J. Pr.** — Tą vakarą „čigonas" tampė armoniką, **j. psk. Maskelio** — Šventadienis Rytuose, **Broniaus** — Kautynės Sovietų žemėje, **gr. Krivicko** — Penki kryželiai, **vrš. Grinevičiaus** — Pirmasis uždavinys, **j. psk. Kauno** — Du draugai ir Vakaras prie ežero.